

Dvije strane kriminaliteta

Žubrinić, Matteo

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:962502>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MATTEO ŽUBRINIĆ

DVIJE STRANE KRIMINALITETA

Završni rad

Pula, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MATTEO ŽUBRINIĆ

DVIJE STRANE KRIMINALITETA

Završni rad

JMBAG: 0303099193 (1971-O), izvanredni student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Filozofija odgoja i etika poziva

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstvena grana: Filozofija odgoja

Mentor: prof. dr. sc. Fulvio Šuran

Pula, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SADRŽAJ

Sadržaj

1. UVOD	1
2. KRIMINALITET	3
2.1. Uzroci kriminaliteta	3
2.2. Stavovi o kriminalitetu kroz povijest	7
2.3. Kriminalitet u Republici Hrvatskoj	14
3. DOBRA I LOŠA STRANA KRIMINALITETA	17
3.1. Dobra strana kriminaliteta	17
3.1.1. Junaci dobre strane kriminaliteta	22
3.2. Loša strana kriminaliteta	25
4. UTJECAJ KRIMINALITETA NA DJECU	28
4.1. Utjecaj medija na djecu	28
4.1.1. Crtani filmovi	29
4.1.2. Filmovi	31
4.1.3. Glazba	32
4.1.4. Video igrice	33
4.2. Ekonomski utjecaj	34
5. ZAKLJUČAK	36
6. LITERATURA	38

1. UVOD

U ovom završnom radu obrađuje se tema dvije strane kriminaliteta. Tema završnog rada odabrana je iz razloga što je kriminalitet svakodnevno prisutan u cijelome svijetu i obuhvaća sve dobne skupine. Nažalost, kriminalitetom su zahvaćena djeca koja se kriminalitetom bave najčešće zbog neimaštine.

U prvom dijelu završnog rada definira se kriminalitet kao znanstvena disciplina koja u vezi suzbijanja kriminaliteta proučava znanstvene metode zasnovane na iskustvu razjašnjavanja tadašnjih kaznenih djela. U što boljem shvaćanju kriminalne namjere, kriminalistima pomažu krimogeni čimbenici pomoću kojih možemo doći do uzroka počinjenja kaznenog djela. Kako je kriminalitet prisutan od početka čovjekova postojanja, u završnom radu će se navoditi razni stavovi koji su utjecali na razmišljanje o kriminalitetu kroz povijest, a mnogi takvi stavovi danas pomažu da se otkloni kriminalitet u većini slučajeva.

Nadalje, kriminalitet je prisutan u Republici Hrvatskoj ali u manjem obimu nego u ostatku svijeta. Stavovi o kriminalitetu u povijesti razvili su misao o kriminalitetu. Glavni faktori su različiti utjecaji na današnje društvo koji su u većini slučajeva nepromišljeni i loši.

Završni rad sadrži poglavlje o dvije strane kriminaliteta u kojemu se moralna problematika pojavljuje u odnosu dobre i loše strane kriminaliteta, odnosno postoji li dobra, opravdana i loša strana kriminaliteta. Postojanje opravdanja korištenja kriminaliteta kako bi se postigla opća dobrobit ili suzbilo nešto loše, uvelike nas, iako opravdano, dovodi do loše strane kriminaliteta.

Kriminalitet u današnje vrijeme možemo gledati kao na dobru i lošu stranu što nam najčešće plasiraju mediji gdje akcijski junaci, preuzimaju pravdu i sami rabe kriminalitet kako bi svojom požrtvovnošću suzbili kriminalitet.

Za kraj završnog rada opisana su dva utjecaja kriminaliteta na djecu. Ideja za temom kao i cilj završnog rada potakle su iz želje za shvaćanjem kriminaliteta, odnosno činjenica koje utječu na ljude, pa čak i na djecu. Cilj ovog završnog rada je da čitatelj shvati kako dobre strane kriminaliteta nema, te da dobrim djelima siromašne možemo maknuti od kriminaliteta, ali i potaknuti ih da započnu novi život, čime njihova djeca

neće doći u doticaj s kriminalitetom. Profesionalne kriminalce treba u što većoj mjeri prijavljivati policiji, a medijima ne dopustiti da utječu na nas same.

2. KRIMINALITET

*Kriminalistika*¹ je znanstvena disciplina koja u suzbijanju kriminaliteta pronalazi, proučava znanstvene metode zasnovane na iskustvu zbog prevencije kaznenih djela odnosno razjašnjavanju kaznenih djela. Također, kriminalistika je nastala prvenstveno kao policijska disciplina, no kasnije se razvila kao znanost o znanstvenim metodama razjašnjavanja činjeničnog stanja.

Uz kriminalistiku vežemo *kriminalitet*², odnosno negativnu društvenu pojavu omeđenu vremenom i prostorom koja je kao takva opisana zakonom i na koju društvo reagira kaznenim sankcijama.

2.1. Uzroci kriminaliteta

Kriminalitet je prisutan u društvu od postojanja čovjeka, te se modernizacijom društva postepeno razvijao. Već od samog postojanja čovjeka, ljudi su živjeli u pećinama u plemenima. Često su bili u sukobu s drugim plemenima, te su krali ili se međusobno ubijali, čime su tada ne znajući za kriminalitet već itekako bili možemo reći kriminalcima. Zanimljivo je da se kriminalitet u društvu može pojaviti u svim dobnim skupinama, u istom ili različitom obliku kriminaliteta. Kriminalitet može biti voljna radnja ili posljedica poremećaja poput kleptomanije. Društvo često osuđuje „kriminalce“ bez da se zapitaju zašto se baš ti isti „kriminalci“ bave kriminalitetom i što je njihova motivacija. U osnovi, kriminalitet se u kriminalistici dijeli na poznati i nepoznati kriminalitet. Poznati kriminalitet je istražen slučaj u kojemu je počinitelj poznat policiji, istražiteljima, odnosno identificiran. Nepoznati kriminalitet je neistražen u kojemu je počinitelj nepoznat i još nije identificiran te se o njemu još ništa ne zna, najčešće prilikom prvog počinjenja kaznenog djela. Najlakše za pojasniti je to da ti počinitelji mogu biti državljani iste države ili stranci koji ili se nisu nikad bavili kriminalitetom ili su se samo kriminalitetom bavili u toj državi. Nepoznati kriminalitet odnosi se na kaznena

¹ Kriminalistika je suvremena znanstvena disciplina koja je prvenstveno nastala kao policijska disciplina, a vremenom se razvila kao znanost.

² Kriminalitet pojava pojedinca ili skupine pojedinaca, istih ili različitih u počinjenju kaznenog djela ili više, istih ili različitih kaznenih djela.

djela koja su nepoznata najčešće zbog toga što građani ne podnose prijave policiji, te policija nikada niti ni ne dozna za takve slučajeve, a dijeli se na:

- Maloljetnički koji se odnosi na maloljetnike kao počinitelje
- Povratnički se odnosi na recidiviste odnosno na počinitelje koji učestalo ponavljaju kaznena djela
- Međunarodni se odnosi na kaznena djela koja su povezana između više zemalja a još nisu otkrivena

Ključan faktor zašto se počinitelji kaznenih djela bave kriminalitetom nazivaju se krimogeni čimbenici koji su ustvari, različiti uzroci koji dovode do delikventnog ponašanja. Krimogene čimbenike dijelimo na vanjske društvene (egzogene) uzroke i unutarnje osobne (endogene) uzroke.

Vanjski i unutarnji uzroci dijele se na:

- Opće društvene uzroke; povezujemo uz stupanj društvenog razvitka, individualno bogatstvo pojedinca, političko ustrojstvo države, kulturna tradicija, zemljopisni položaj, etnički-nacionalni, vjerski ili rasni sustav
- Posebne društvene uzroke; najčešće vežemo uz profesiju, mjesto stanovanja, obitelji, pripadnosti društvenom sloju, rasno-nacionalnoj i religijskoj pripadnosti
- Opće osobne uzroke; povezujemo uz motivaciju, identifikaciju, frustraciju i emocije
- Posebne osobne uzroke: povezujemo uz sposobnost osobe, ličnost neke osobe te stavove i shvaćanja iste

Pomoću ove podjele uzroka možemo zaključiti koji je uzrok ali i koju je korist počinitelj imao od počinjenja kaznenog djela. Uzmimo za primjer da je pojedinac odrastao u siromašnoj obitelji (posebni društveni uzrok – pripadnost društvenom sloju, obitelji) i ima dijete a nije zaposlen, odnosno nema novčana primanja, te je lošeg imovinskog stanja (opći društveni uzrok – individualno bogatstvo pojedinca). Jedini način tog pojedinca jest da ukrade nešto kako bi prehranio dijete odnosno obitelj (posebni osobni uzrok – sposobnost osobe i stav), jer kao svaki roditelj želi priuštiti bolji život svojem djetetu (opći osobni uzrok – motivacija, emocije) nego što ga je pojedinac imao u svojem djetinjstvu. Zanimljivo je to što je moguće da ćemo naići na sličnu situaciju u kojoj će možda jedan od uzroka biti drugačiji. Ovog navedenog

pojedince društvo će gledati neprihvatljivo, jer je stav kod svake osobe različit, stoga postoje i drugi ljudi koji su u sličnoj ili čak istoj situaciji kao i taj pojedinac, ali oni će pokušati naći rješenje na pošten način, odnosno recimo zakonski način. Karakteristike suvremenog kriminaliteta kao masovne društvene pojave mogu se povezati uz siromaštvo i to:

- Tendencija porasta delikvencije; najviše zbog siromaštva povećava se delikvencija
- Povećanje djece i maloljetnika u populaciji počinitelja; sve veći broj djece i maloljetnika počinje krasti umjesto roditelja ili zbog osnovnih potreba poput hrane, robe i kućanskih potrepština
- Recidivizam; povratništvo počinjenju istih kaznenih djela
- Porast delikata bez namjere; najbolje se povezuje uz sirotinju zbog provala i krađa

Jedno od *devet zlatnih pitanja*³ kriminalista glasi; Zašto je izvršeno kazneno djelo? Uz ovo pitanje bitno je pokušati doznati što je bio motiv pojedinca da izvrši kazneno djelo ili prekršaj. Od iznimne važnosti je postaviti se u poziciju počinitelja iz psihološke perspektive, jer upravo tako možemo lakše i ispravnije zaključiti da li je počinitelj bio pod utjecajem nekoga zbog koga je počinio kazneno djelo ili je samostalno odlučio počiniti ga i da li je bio ucijenjen. Ovakva metoda jednim dijelom je djelotvorna, no da bi smo u potpunosti dobili najtočniju sliku o pojedincu i njegovoj situaciji, trebali bismo ili jako dobro poznavati počinitelja ili stvarno proživjeti isto što i on, no realno gledajući to je nemoguće. Upravo ova metoda koja odgovara na jedno od devet zlatnih pitanja kriminalista može uveliko pomoći ne samo u shvaćanju počinitelja već i u rješavanju kaznenog djela.

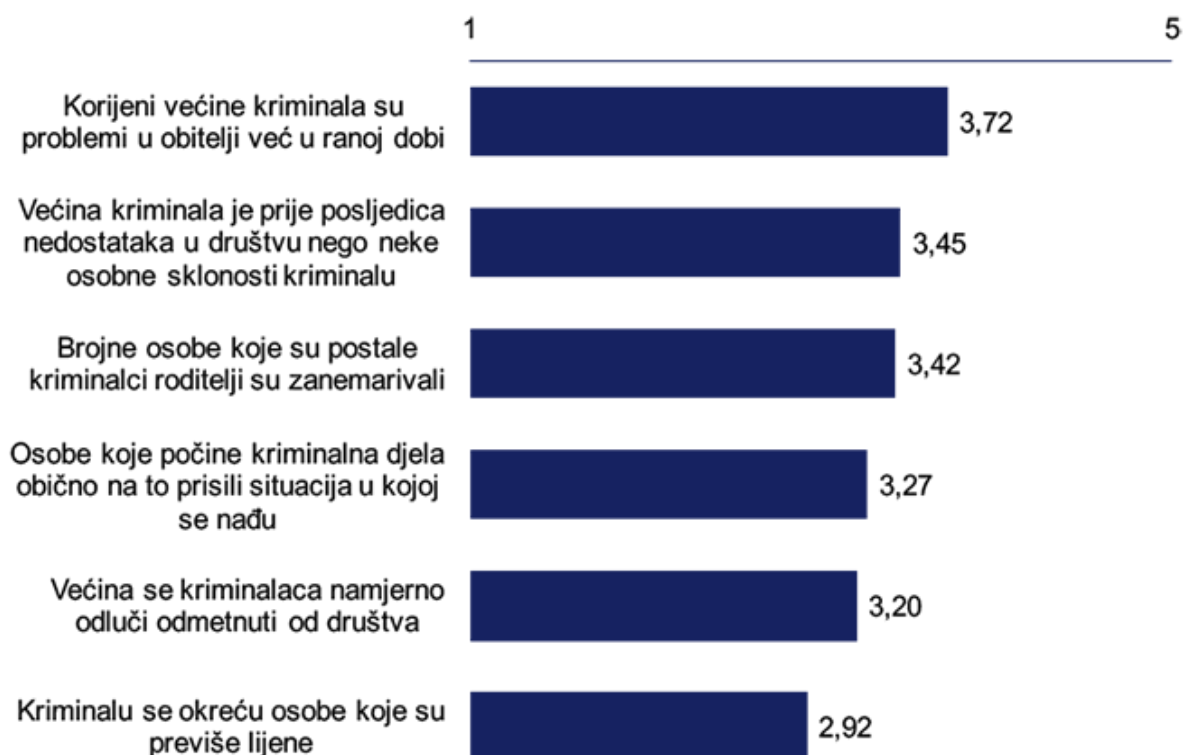
Indicije odnosno osnove sumnje u kriminalistici su činjenice koje ukazuju na postojanje kaznenog djela te na bližu i daljnju povezanost između tog kaznenog djela i neke osobe. Pomoću indicija moguće je doći do uzroka koji su utjecali na počinitelja. Podjela indicija prema vremenu nastanka je najdjelotvornija metoda u kojoj u većini slučajeva možemo zaključiti što i zašto je počinitelj želio, ali isto tako i zašto je baš počinio kazneno djelo na određen način. Indicije prije počinjenja kaznenog djela vežu motiv, moralnu sposobnost, sumnjivo vladanje, osobna svojstva ali i izražavanje volje

³ Devet zlatnih pitanja – pitanja u kriminalistici pomoću kojih se može dokazati kazneno djelo.

za počinjenjem. Uz ovih pet najčešćih indicija može se ustanoviti što je počinitelja naginjalo da poćini kazneno djelo. Indicije koje nastaju tijekom poćinjenja kaznenog djela govore nam o posjedovanju sredstva počinitelja, karakteru odnosno ponašanju i reakciji, dok indicije nakon poćinjenja daju kriminalistima uvid u tragove, korist od djela, psihićko djelovanje, neuspjelo opravdavanje. Kriminalisti se u ovoj metodi koriste pomoću psihološkog i filozofskog razmišljanja kako bi što toćnije i lakše mogli ući u perspektivu počinitelja, a samim time oćkriti osim motiva i naćin poćinjenja odrećenog kaznenog djela.

Uz ova tri naćina pomoću kojih kriminalisti dolaze do uzroka koji su utjecali da počinitelj poćini kazneno djelo, odnosno da se bavi kriminalitetom, ovdje je navedeno šest najćešćih razloga zbog kojih se ljudi okreću kriminalitetu.

Prilog 1. Tablica koja prikazuje šest najćešćih razloga zbog kojih se ljudi poćinju baviti kriminalitetom.

Izvor: <http://barometar.pilar.hr/rezultati-2016/kriminal-i-sigurnost/percipirani-uzroci-kriminala.html>

2.2. Stavovi o kriminalitetu kroz povijest

Kriminalitet se u društvu pojavio kao negativna pojava već u ranoj povijesti, a već tada je društvo počelo razvijati mišljenje o tome zašto se ljudi bave kriminalitetom. Kriminalitet su ljudi uočavali na način nepravde, odnosno najlakše rečeno, ukoliko je netko radio nešto loše i okoristio se od toga, drugi ljudi koji su pošteno i naporno radili osjetili su najbolje što je to nepravda. Kroz povijest stavovi o ovoj temi su se mijenjali napretkom u društvu, a upravo neki stavovi su imali veliki utjecaj koji je i danas prisutan.

Za početak istaknuti ću poznate grčke mislioce Platona⁴ i Aristotela⁵, koji su među prvima ostavili snažan utisak u ovom području. „Platon je, primjerice, prihvaćajući fatalizam, isticao da na zločin utječu i strasti, traženje zadovoljstva, loš odgoj, društvene bolesti te tjelesna i biol. konstitucija. Razlikovao je popravljive od nepopracljivih zločinaca; za prve je predlagao odgojne mjere te primjenu patnje i bola, a za druge smrtnu kaznu.“ [Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.]. Platon je pretpostavio da postoje određeni uzroci zbog kojih se kriminalci bave kriminalitetom, ali isto tako podijelio je kriminalce na popravljive i nepopracljive. Već u to doba, Platon nam je pomogao da podijelimo kriminalce na dvije skupine.

Društvo na kriminalce najčešće gleda iz uske perspektive, odnosno svi su kriminalci isti, iako većina ne zna razliku između kriminalca koji krade radi potrebe, neimaštine i kriminalca koji je plaćen da nekoga fizički povrijedi, ubije ili ukrade veliku svotu novaca iako ima mogućnost normalno živjeti i bez toga. Često se i u današnje vrijeme ljudi etiketiraju jer su nešto ukrali u mladosti ili su se slučajno pronašli na mjestu počinjenja te ih društvo gleda kao kriminalce bez da preispitaju situaciju. Ljudi će uvijek etiketirati nekoga zbog nečeg lošeg što je pojedinac učinio u prošlosti, nažalost, postaje sve više normalno da se ne gledaju dobra djela već samo loša djela, pa makar ona bila napravljena i slučajno. Društvu je oduvijek bilo potrebno ogledalo kako bi sami sebe najbolje upoznali, no teško je odgovoriti da li bi i tada čak i samima sebi dodijeliti tu famoznu etiketu zbog koje bi nas svi prepoznali u krivom svijetlu. Čovjek je oduvijek

⁴ Platon – poznati grčki filozof i osnivač mnogih ideja. Za više informacija: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=48642>

⁵ Aristotel – poznati grčki filozof i znanstvenik koji je imao snažan utjecaj na filozofiju i znanost. Za više informacija: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=3834>

bio posebno biće na ovom svijetu, gdje će najčešće okriviti bilo koga pa čak i životinju, no nekad bi nam i same životinje trebale svojim postupcima biti za primjer.

Za Platona su popravljivi kriminalci oni kriminalci koji su krali da bi preživjeli i uz primjenu patnje i bola treba ih odvući od takvog načina. Nepopravljivi su za Platona oni kriminalci kojima je kriminal „u krvi“, odnosno ljudi koji u kriminalu vide jedini način života, za njih je po Platonu predviđena kazna smrću. Smrtne kazne su prisutne diljem svijeta i u današnje vrijeme u pojedinim državama. U Ustavu Republike Hrvatske koji je donesen 1990. godine nema smrtne kazne. Ukoliko razmislimo o temi smrtne kazne svatko od nas će odobriti ili osuditi smrtnu kaznu a razlozi će većinom biti različiti. Na primjer, jedna strana smatra kako smrtna kazna je jedina kazna za one koji su napravili teška kaznena djela, pogotovo ako su oduzimali živote drugim ljudima, dok pak s druge strane možemo naići na mišljenje kako je veća patnja ostati živ i nositi se sa svojom grižnjom savjesti. Naravno, gledajući iz šire perspektive kod počinitelja kaznenih djela koji su psihološki nestabilni, grižnja savjest se neće pojaviti kao posljedica počinjenja kaznenog djela. No u prošlosti smrtna kazna bila je sredstvo prevencije kod društva. Većina ljudi nije ni htjelo pomisliti počiniti kazneno djelo znajući što ih očekuje kao posljedica. Društvo je zato često biralo živjeti težak i mukotrpan život umjesto da se pomoću kriminaliteta domognu nečega što će im omogućiti jednostavniji život. Upravo zato smatram da je Platon najviše pogledavao smrtnu kaznu kao sredstvo prevencije, čime se lakše može usmjeriti na prave slučajeve kriminalaca.

No za razliku od Platona, Aristotel je na zločin gledao kao na voljni čin pojedinca vođenog svojom željom a ne kao posljedicu bolesti. Također, poput Platona, Aristotel je razlikovao popravljive i nepopravljive kriminalce koje je smatrao da treba eliminirati. Važno je naglasiti da je on prvi ustanovio kako je uzrok delikvencije pojedinca u zločinačkim navikama i pobudama unutar osobe, dok loši ekonomski uvjeti su vanjski razlog. Upravo pomoću Aristotelovog i Platonovog razmišljanja u današnje vrijeme postoje sankcije takozvane kazne za počinitelje koji se bave kriminalitetom. Osim današnjih sankcija, razvio se niz uzroka počinitelja, ali osnovni razlozi su pobude, kasnije i navike, ali jedan od najviše prisutnih razloga su loši ekonomski uvjeti, odnosno neimaština.

Kroz povijest se sve više javljala svijest o kriminalitetu u društvu. Također, počela su se razvijati i stajališta od strane crkve. Pitanje je kakav pogled ima crkva

odnosno vjera. Učeni smo od malih nogu kako nas vjera neće ničemu loše naučiti. Gledajući vjeru, uzmemo li za primjer Bibliju, smatram da Bibliju možemo gledati na tri načina.

Prvi način je da je Biblija jedan oblik Zakona koji nam govori što je dobro a što nije. Vjera nas potiče da praštamo jer nismo svi savršeni, ali opet želi nas poučiti da učimo na tuđim greškama. S druge strane, Biblija je poput odgoja, ona nas uči obrascu ponašanja koje bi trebalo poštivati, odnosno pravila po kojima se treba ponašati u svakodnevnom životu. Upravo pridržavajući se takvog obrasca ponašanja odgaja nas da ne želimo nikome zlo, već da budemo veća persona na način da možemo nekome oprostiti za učinjeno zlo. Treća strana koju nam Biblija pruža je mir i blagostanje. Smatram kako nas Biblija želi naučiti kako cijeniti i ono malo što imamo, da znamo dijeliti s drugima ne samo kruh već i mrvice.

No, zastanemo li i razmislimo li dobro, istina je da nas niti jedna vjera neće ničemu lošem poučiti. Smatram da je problem u onima koji tu vjeru zastupaju, „sinovima Božjim“ koji mogu vjeru protumačiti ljudima na krivi način. Isto to, razmislimo li, je prisutno i u zakonodavnoj vlasti. Možemo imati Zakon koji je savršen i pravedan, no uvijek postoji „rupa u zakonu“ odnosno ljudski faktor koji taj Zakon provodi. Da li je uloga svećenika ili „Božjih sinova“ da nastavljaju riječ u kojoj iznose što je pravilno, što je sveto, a što je zlo, odnosno grešno.

Nekada određena situacija može biti kontradiktorna. Za primjer navesti ću citate iz poznate knjige Viktora Hugo-a⁶ „Jadnici“ u kojemu imamo glavnog lika Jeana Valjeana koji kroz radnju knjige, duboko u sebi, u svojoj duši postaje nositelj dobroga koje zbog njegove burne prošlosti ne može isplivati na površinu i pokazati srž dobra. „A! to ste vi, uzviknuo je gledajući Jeana Valjeana. Milo mi je što vas vidim. Ali što je to! Ja sam vam dao i svijećnjake koji su isto tako od srebra kao i ostalo i koji će vam sigurno donijeti dvije stotine franaka. Zašto ih niste odnijeli sa svojim priborom?“ [Hugo 1965:110]. U ovom citatu glavni lik Jean Valjean je pokrao crkvu, no biskup pokušava uvjeriti policajce koji su ga uhvatili dok je bježao kako mu je on dao svijećnjake. Ovdje je vidljivo kako ćemo vjerovati Biskupu pošto on mora govoriti istinu. Biskup koji bi trebao laž gledati kao zlo, kao nešto protiv čega se bori, upravo koristi laž, vjerujući u

⁶ V. Hugo – poznati francuski romanopisac, pjesnik i aktivist za ljudska prava koji je pripadao Francuskom romantizmu u 19. stoljeću. Za više informacija: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=26622>

isto vrijeme kako će napraviti dobro djelo. Na taj način dolazimo do kontradiktornosti, odnosno do točke rasprave u kojoj možemo čuti sto različitih mišljenja i stajališta.

„I rekao vam je, prekine ga biskup smiješeći se, da mu ga je dao jedan dobri stari pop kod koga je prenoćio! Vidim u čemu je stvar. I vi ste ga priveli ovamo. Greška je to.“ [Hugo 1965:110]. U ovom citatu biskup smišlja laž kako bi opravdao lopova i kako bi ga policajci pustili. Isti taj biskup koji ne bi trebao dopustiti da laž bude u domu Božjem, upravo koristi laž imajući na umu kako će možda ovoga puta dobro ući u čovjeka koji je pod okriljem zla. „Nego da ne zaboravim, kad se budete vratili, prijatelju, nije potrebno da prolazite kroz vrt. Možete ući i izaći na ona vrata s ulice. Ona su i danju i noću samo kvakom zatvorena.“ [Hugo 1965:110]. Biskup u ovom citatu govori Jeanu Valjeanu da su vrata crkve odnosno vrata dobra uvijek otvorena, pa čak i njemu koji radi loše. Upravo na taj način poziva čovjeka da dođe u crkvu i da pokuša loše izbaciti iz sebe, tog Vraga koji je u njemu prisutan i koji ga je obuzeo. Taj Vrag osiromašio je čovjeka koji je postao rob zla, jer svjestan ili ne da nikako nije moralno ući u crkvu i krasti.

„Biskup mu se približi i reče mu tiho: - Ne zaboravite, ne zaboravite nikad što ste mi obećali: da ćete se s ovim novcem poslužiti da postanete pošten čovjek. Jean Valjean, koji se nikako nije sjećao da mu je što obećao, bio je zapanjen. Biskup je udario glasom na ove riječi kad ih je izgovarao. Nastavio je svečano: - Jeane Valjeane, brate moj, vi ne pripadate više zlu, nego dobru. Ja otkupljujem vašu dušu. Izbavljujem je od crnih misli i od propasti, i predajem je bogu.“ [Hugo 1965:111]. U ovome citatu vidljivo je kako je biskup imao namjeru koristiti nešto svima nama neočekivano kako bi pokušao približiti dobro čovjeku kojega zlo obmanjuje. Ustvari koristio je loše kako bi pomogao drugome da vidi dobro. Biskup je svojim riječima snažno ušao u um lopova koji ne bi takve riječi doživio da su ga policajci uhitili i zatvorili ga u zatvor. Da li je postupak biskupa u potpunosti ispravan? Teško je na ovo pitanje dati odgovor bez da ne izazovemo raspravu. Moj stav je kako je biskup gledajući sveukupno situaciju postupio vođen svojim instinktom više nego vjerom. Vjera je u biskupovim riječima bila samo nit koja je opravdala namjeru duhovnog pomaganja čovjeku koji krade iz crkve. Mnogi će osuditi ovo iz razloga što je biskup okrenuo leđa dobru i pomogao čovjeku koji je ukrao iako potiče ljude da ne krađu, da ne griješe.

Postavlja se pitanje da li je biskup uistinu okrenu leđa dobru, vjeri? Mislim da nije, možemo i u Bibliji naići na neke nama neshvatljive postupke. No, biskup je u ovom slučaju pokušao dati priliku i ukazati lopovu kako je bio blizu kazne, a ustvari dogodilo se čudo koje mu je omogućilo da nastavi sa životom iako je napravio grešku. Sve ovo ovisi najviše o pojedincu odnosno da li će on shvatiti da je ovo bila prilika za iskupljenje, odnosno prilika za novi, čišći, bolji početak. Razmislimo li, svi smo se jednom barem pronašli u situaciji gdje smo nekim čudom dobili drugu priliku, no jedino je o nama ovisilo koliko možemo na ispravan način zaključiti da smo ovaj put izbjegli nešto loše, posljedicu. Upravo tu se pojavljuje najveći problem.

Ukoliko se vratimo u prošlost, crkva je u prošlosti kao i danas imala ulogu da grešnici, pa čak i počinitelji kaznenih djela kroz ispovijed i kajanje priznaju svoje grijeh. „Za sv. Augustina zločin je grijeh, a svrha je kazne ispaštanje, dok je T. Akvinski u kazni vidio sredstvo liječenja počinitelja kaznenoga djela. [Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.]. Iz ovog citata vidljivo je kako je sv. Augustin⁷ na zločin gledao kao na grijeh, zbog kojega pojedinac treba snositi posljedice, odnosno kajati se zbog počinjenja svojega grijeha. T. Akvinski⁸ je kaznu gledao sa stajališta kao nešto što može pomoći kriminalce izliječiti, odnosno maknuti od kriminaliteta. Kroz ova dva stajališta u današnje vrijeme kriminalci dobivaju razne sankcije kao što su novčane, zatvorske i kazne dobrotvornog rada.

Isto tako, u današnje vrijeme postoje brojne psihijatrijske ustanove u kojima psihijatri pružaju pomoć takvim ljudima kroz razgovore u kojima žele doći do ključnog uzroka koji potiču počinitelje kaznenih djela da čine takva djela i da nakon toga nastave svoj život živjeti bez kriminala. No, gledajući u praksi svatko od nas poznaje ili je čuo za nekoga tko je prošao kroz takav „tretman“ te je i dalje nastavio sa svojim kriminalnim navikama. Jesu li oni nepopravljivi? Da li je sustav koji treba pomoći počiniteljima dovoljno pouzdan? Teško je odgovoriti na takva pitanja, no moj osobni stav je kako naš sustav nije dovoljno razvijen da bi mogao pružati pun potencijal kako bi se počinitelje kaznenih djela moglo odvesti, pa moglo bi se reći, na pravi put. Postoje neki pravci koji su u Republici Hrvatskoj ispali ispravni. Jedan od primjera izlječenja je kaznionica u

⁷ Sv. Augustin – poznati teolog i filozof čiji je utjecaj ostavio trag u kršćanskoj vjeri, opisao je svoje preobraćenje iz grešnog života. Za više informacija:

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=4614>

⁸ T. Akvinski – svetac i poznati talijanski teolog i filozof, prilagodio je Aristotelovu filozofiju Katoličkoj crkvi. Za više informacija: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=61654>

Valturi. Zatvorenici svoje vrijeme izvršenja kazne zatvora provode radeći razne poslove, a samim time primaju i mjesečna primanja za svoj rad. Upravo na ovakav način zatvorenici dobivaju primanja za rad, te ih se potiče da kada budu oslobođeni pronađu posao i pošteno rade umjesto da se opet okrenu navikama iz prošlosti.

U razvoju suvremene psihologije veliki doprinos dali su utopisti. „T. More uzroke kriminaliteta vidio je u društvu pa se zauzimao za primjenu preventivnih mjera, a T. Campanella izvor kriminaliteta vidio je u privatnom vlasništvu i klasno podijeljenu društvu.“ [Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.]. T. More⁹ je uzroke vidio u samom društvu, odnosno mišljenju društva koje svojim razmišljanjem i nezadovoljstvom upućuju upravo na kriminalitet, zbog kojih treba postojati prevencija pomoću koje će se spriječiti počinjenje kaznenih djela. Ukratko rečeno, uz više prevencije potrebno je manje represije. T. Campanella¹⁰ nam je dao uvid u izvor kriminaliteta u privatnom vlasništvu i podijeljenu društvu koje svojim različitim stavovima na dobar i loš način utječu na zajednicu.

Ovo je najbolje objasniti kao stav jedne ekonomski nerazvijene države u kojoj je većina stanovništva nezaposleno i lošeg imovinskog statusa. Logično je da je u takvoj državi stav društva podijeljen na one koji smatraju da treba raditi i truditi se napraviti svoj život što boljim, dok drugi dio društva naginje na njima jedno jedino rješenje, a to je kriminalitet. Također, njegova klasna podjela društva je na one koji su obrazovani i na one koji nisu obrazovani, odnosno ljudi s boljim i lošijim imovinskim stanjem i mogućnostima. Da li znači da obrazovani ljudi puno više vrijede i imaju veće mogućnosti od neobrazovanih? U tadašnje vrijeme obrazovani ljudi bili su u boljem imovinskom stanju, te se rijetko tko bavio kriminalitetom, dok su neobrazovani bili onaj sloj ljudi koji nije imao nikakve prilike za dolaskom do uspjeha, već su ili krpali kraj s krajem ili postali kriminalci. Gledajući to isto danas, bio obrazovan ili ne, imamo teške uvijete za dolazak do željenog cilja, kao na primjer uredno plaćenog posla zbog kojega nećemo ni pomisliti na kriminalitet. Sve više obrazovanih ljudi ne može pronaći posao. Život nas neprestano uči iz dana u dan da jedna situacija kroz neko vrijeme, bilo ono kraće ili dulje, može biti u potpunosti drugačija.

⁹ T. More – svetac, engleski humanist i pravnik iz 15. stoljeća. Za više informacija: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41902>

¹⁰ T. Campanella – talijanski filozof, teolog, pjesnik i astrolog koji je djelovao u 16. stoljeću. Za više informacija: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=10598>

Uz utopiste¹¹ svoj doprinos dao je i engleski filozof J. Bentham¹². „Engl. filozof utilitarist J. Bentham dao je prednost prevenciji nad kažnjavanjem i inzistirao na odgojnoj funkciji kazne. Najznačajnije spoznaje i rezultati znanosti kaznenog prava, posebno u XIX. i prvoj pol. XX. St., zajednički su onima u kriminologiji pa se isti znanstvenici uvrštavaju među kriminologe i predstavnike škola kaznenog prava.“ [Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.]. Bentham je poput T. More-a dao bit u prevenciji ali i kazni u obliku odgojne mjere. Takav stav prisutan je i u današnje vrijeme kroz razne kazne dobrotvornog rada. Bentham je pozivao na ukidanje smrtne kazne, fizičkog kažnjavanja i ropstva, što se odnosni i na djecu. Benthamova mišljenja ukazuju nam na tadašnje razmišljanje filozofa koji je tada imao sigurno mali utjecaj svojim razmišljanjem koje se kroz vrijeme razvilo u stvarnost u većini slučajeva. To znači da je u današnje vrijeme ropstvo ukinuto, kao i smrtne kazne u većini država. Razmislimo li o težini kriminala, zastupanja Benthama su ispravna. Uzmimo za primjer da imamo dva kriminalca. Prvi kriminalac je siromašan i ukrao je nakit od čije prodaje bi se mogao prehraniti. Drugi kriminalac je u pljački vile ubio vlasnika vile koji se tijekom pljačke probudio. Pitanje je da li po starom sustavu kažnjavanja oboje zaslužuju smrtnu kaznu ili fizičko kažnjavanje. Naravno, težina tih kaznenih djela nisu nikako jednake, kao i posljedice od počinjenog kaznenog djela, ali oboje zaslužuju različite kazne zatvora, bez da ih se fizički kažnjava.

Da li su kriminalci rođeni kao kriminalci ili kroz život postanu kriminalcima? Na ovo važno pitanje koje se provlačilo kroz povijest odgovor nam je dao C. Lombroso¹³ koji je razvio teoriju „rođenog kriminalca“. Prema njegovoj znanstvenoj teoriji smatrao je kako se kriminalci rađaju a ne postaju kriminalcima tijekom života. Smatrao je kako je zločin ustvari prirodni fenomen koji je prisutan u vremenskom odvijanju života, odnosno od rođenja pa sve do smrti. Svoju teoriju proučavao je na način da je mjerio dimenzije glave i lica. Stvorio je saznanje da su kriminalci osobe koje zaostaju od ostatka normalnog društva. Ljude koji su skloni kriminalitetu po njegovoj teoriji bili su ljudi sa spljoštenim nosom, niskim čelom, s velikom čeljusti i namrštenim izgledom.

¹¹ Utopisti su poznati tvorci koncepcija društva, takozvane Utopije. Zalagali su se za ideje o idealnom društvenom poretku. Za više informacija: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=63515>

¹² J. Bentham – poznati britanski filozof i pravnik iz 18. stoljeća., čija je ideja bila ostvarivanje kriterija društvenog dobra, odnosno sreća pojedinca. Za više informacija: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=6960>

¹³ C. Lombroso – poznati talijanski kriminolog i forenzički psihijatar iz 19. stoljeća koji je pružao veliki doprinos područjima pravne psihologije i kriminologije. Za više informacija: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37061>

Ovakva mjerenja koja je postavio Lombroso i danas postoje u svijetu. Smatram kako nam njegova teorija može jednim dijelom pomoći pri stvaranju slike kriminalca, gledajući opisom izgleda, no jača činjenica je da kriminalitet utječe na djecu odgajanjem. Najlakše bi bilo objasniti situaciju u kojoj su roditelji ili samo jedan roditelj kriminalci. Dijete u početku svojeg odrastanja uzor vidi u svojim roditeljima, te na takav način putem odgajanja, može preuzeti obrazac kriminaliteta.

2.3. Kriminalitet u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj kriminalitet je svakodnevno prisutan ali u dosta manjem broju nego u ostatku svijeta. Prednost tome možemo možda pripisati što smo manja zemlja ili broju ljudi, no i dalje gledajući na kriminalitet postoje dosta grana koje su učestalo prisutne kod nas. Kriminalitet u Hrvatskoj većinom je izazvan siromaštvom odnosno neimaštinom i prisutan je najviše kod mlađe populacije.

U posljednjim godinama sve više čujemo kako naši ljudi odlaze u druge države truhom za kruhom kako bi zaradili za život. Zauzvrat u našu zemlju dolaze stranci kojima su naše plaće u odnosu na njihove standarde iz njihovih država puno veće. Odlazak jednog od roditelja u drugu zemlju ostavlja na njihovu djecu veliki utisak, jer djeca koja nemaju fizički oba roditelja uz sebe pogotovo u godinama puberteta i adolescencije, postavlja veliku mogućnost da djeca što lakše upoznaju stranu kriminaliteta. No, nije samo razlog okretanja djece kriminalitetu odlazak roditelja u drugu državu. Uzmimo za primjer današnji ubrzani svijet u kojemu roditelji rade, dolaskom s posla imaju druge obaveze poput, na primjer kućanskih poslova. Djeca su u tom pogledu zapostavljena, roditelji su u stisci s vremenom i s cijenama koje su velike, a uz to trebaju vremena kako bi se posvetili svojoj djeci vezano uz njihovo obrazovanje, njihove potrebe za na primjer razgovorom. Umjesto toga često smo svjedoci da takva djeca ili odrastaju puno brže ili osjetivši nemar od strane roditelja počinju s raznim oblicima kriminaliteta koji je prisutan u društvu adolescenata, poput konzumiranja alkohola, opojnih sredstva a kasnije postaje ovisnost te takvi ljudi počinju uživati u društvu koje potiče kriminalitet. Rijetko tko se iz takvog društva uspije izvući i nastaviti normalno živjeti svoj život, bez ikakve pomisli na bilo što ilegalno. No smatram

kako ne možemo samo prst uperiti u roditelje, već taj isti prst, odnosno odgovornost treba uperiti u državnu vlast koja nije postavila realne standarde.

Sve više na kriminalitet utječe trenutna teška situacija, odnosno kriza kojom je zahvaćena većina stanovništva. Uzmemo li trenutnu situaciju s inflacijom koja svakodnevno raste, stanovništvo je sve više stisnuto u kut neimaštine i iscrpljenosti. Mladi kojima roditelji ne mogu priuštiti pružati pomoć prilikom kupnje prvog automobila ili nekretnine primorani su sve više na kriminalitet. Neki će raditi na „crno“ kako bi došli do novaca, dok će neki jedino rješenje vidjeti u kriminalitetu.

Stanje kriminaliteta utvrđuje se brojem prijavljenih i otkrivenih kriminalnih radnji od strane policije. Građani sudjeluju u suzbijanju kriminaliteta na način da policiji prijave određene sumnje vezane uz kriminalitet. Smatram kako je uloga građana ključna jer njihovim prijavljivanjem i davanjem točnih informacija uveliko može pomoći policiji kako bi što lakše mogli doći do počinitelja. No, sama policija nema dovoljnu ulogu u smanjenju kriminaliteta. Već je to sve igra mačke i miševa u kojoj da bi mačke imale posla treba biti miševa, inače je uloga mačke beskorisna. Ključna ulogu u smanjenju kriminaliteta ima državna vlast, odnosno mjere koje vlast poduzima da se kriminalitet smanji. Ukoliko razmislimo, kriminalitet možemo razmatrati iz kuta pojave. Kriminalitet će se uvijek pojaviti koliko god da utječemo na suzbijanje kriminaliteta. Kriminalitet se može vezati za veći broj različitih kaznenih djela a u većini tih kaznenih djela uzrok je upravo siromaštvo, odnosno neimaština.

Tijekom pandemije Covida 19 koja je uzrokovala veliki broj nezaposlenosti zbog koje dosta ljudi ne mogu pronaći posao a većina je dobila otkaze i moraju se okrenuti ilegalnim putem kako bi sebi priuštili donekle normalan život. Svjedoci smo da je svijet u posljednjih godinu dana obuhvatila inflacija koja sve više uzima maha. Da li je upravo to poziv na sve veću prisutnost kriminaliteta u obliku, na primjer, švercanja. Često smo svjedoci da ljudi koji žive uz granicu, pa neki i čak dalje od granice odlaze mahom u susjedne zemlje zbog jeftinijih cijena, čime naša blagajna ostaje praznija. Veliki broj kriminalnih djela počine delikventi i recidivisti odnosno počinitelji koji su već poznati policiji, ali isto tako i novi počinitelji koji zbog teške situacije se upuštaju u sitne krađe, iznude. Žalosno u svemu tome je što su maloljetnici umiješani u kriminalitet. Smatram kako je u Republici Hrvatskoj najbolji način za stati kriminalitetu na kraj, ustvari bolja ekonomska situacija u državi i bolja stopa zaposlenosti, jer boljim standardom stječe

se manje potrebe za kriminalitetom u toj državi, što je u većini država primarni cilj, iako realno gledajući najčešće taj cilj završava samo kao riječ a ne djelo. Pogotovo puno takvih riječi bude izgovoreno uoči predizbornog vremena, no u to vrijeme ne razmišljajući o tome, netko tko je maloljetan krade da bi se mogao prehraniti. Također, uz veću aktivnost građana i bolju organiziranost policije i pravosuđa stopa kriminaliteta se može na taj način smanjiti, ali nažalost ne može se u potpunosti ukloniti.

3. DOBRA I LOŠA STRANA KRIMINALITETA

Kada promatramo društvo ono većinom na temu kriminaliteta gleda jednako, ukrao netko kruh ili opljačkao netko banku, društvo će većinu puta na njih gledati isto. Etički gledano bilo kakva loša radnja na štetu nekoga je prkošenje moralu. No razmislimo li, između ova dva kriminalca postoje različiti motivi, razlozi, odnosno dvije strane kriminaliteta. Mnogi kriminalisti si postavljaju pitanje; da li postoji dobra i loša strana kriminaliteta, odnosno bolje rečeno, da li može postojati ikakav primjer opravdanog kriminaliteta. Naravno za svako „loše“ djelo koje se počini, pojedinac treba biti podvrgnut određenim sankcijama.

Da li možemo, na primjer naći opravdanje nekome tko koristi kriminal da bi upravo stao kriminalcima na kraj, bez da on ima ikakvu korist od toga? Teško je na takvo pitanje dati odgovor bez da povučemo raspravu sa svih strana. Svatko će dati svoje „za“ i „protiv“, ali postoji velika vjerojatnost da nitko od tih strana koje sudjeluju u raspravi neće dati valjan odgovor. Postoji li valjan odgovor na ovo pitanje? Logički, nažalost možemo zaključiti samo da ne možemo imati odgovor na ovo pitanje, jer bi upravo taj odgovor trebao biti kao definicija na to postavljeno pitanje, bez da postoji mogućnost drugog odgovora. Sumnja je ta da takav odgovor čovječanstvo nikada neće dobiti na ovo pitanje. No, opcija koja nam ostaje je ta da kao pojedinac, osoba koja ima svoj mozak kojim može razmišljati i donositi zaključke, sam donese za njega ispravan odgovor vezan uz ovo pitanje.

3.1. Dobra strana kriminaliteta

Čudno je kad čovjek uoči kontradiktornost pogotovo ako je smisao ili značenje suprotno, upravo tako se kontradiktornost može pojaviti u dobroj strani kriminaliteta. U kriminalistici ne postoji dobra strana kriminaliteta, osim prevencije kriminaliteta. Dobrom stranom u ovom poglavlju možemo nazvati one kriminalce koji se bave kriminalitetom iz možemo reći nužde, a ne da bi nekome namjerno nanijeli veliku štetu. No u ovoj, nazovimo ju „dobroj strani“ kriminaliteta može se navesti jedna skupina ljudi koji su „zakonski negativci“, ali njihove razloge i motive, ukoliko razmislimo možemo

opravdati u jednu ruku, tako da shvatimo zašto se bave kriminalitetom. Naravno, cilj ne opravdava sredstvo, no za svaku tešku situaciju postoji rješenje. Samo, što ljudi obuhvaćeni teškom situacijom u tim presudnim trenucima ne prežu za drugim opcijama. Čovjek ili postane zaslijepljen ili očaran samo jednom opcijom koja je najčešće, nažalost opcija kriminaliteta. Jedan od glavnih uzroka njihova kriminaliteta je neimaština, a uz neimaštinu veže se i loša socijalna i ekonomska situacija u državi. Takvi loši uvjeti su ključni faktor zbog kojega su siromašni prisiljeni postati kriminalcima, bez da im se pruži jednostavna ljudska prilika da izbjegnu kriminalitet i nastave svoj život na miran način, bez da im se život svede na kriminalitet.

Zakonski negativci, odnosno siromašni su jedna od najvećih skupina ljudi koji su nažalost prisutni u cijelome svijetu. Nažalost naznačujem na njihovu etiketu, naziv siromašne, ne na njih same kao ljudska bića. M. Aurelije¹⁴ poznati rimski car poznat po svojim nadimcima Mudrac ili Filozof izjavio je; „Siromaštvo je majka zločina.“ U ovoj poznatoj izreci Aurelije nam je htio ukazati kako siromaštvo i oskudica koja vlada su glavni uzroci zbog kojih se ustvari i rađa zločin. Razmislimo li sve u životu ima svoj povod i razlog kao što i neimaština ima povod za priskrblijanjem nečega što nemamo. Upravo zato, neimaština je jedan od glavnih i presudnih uzroka zbog kojih se siromašni počinju baviti kriminalitetom.

Također, ova izreka može se protumačiti kroz povijest primjerom da siromašni ne vide ništa bolje u životu, pa i svoju djecu moraju učiti od malih nogu da se počnu baviti sitnim krađama, sve u svrhu kako bi prehranili svoju obitelj. Često smo svjedoci kako takvi roditelji svoju djecu izlažu javnosti na način da djeca prose po ulicama grada s ciljem na što veću osjetljivost građana koji vide malo i siromašno dijete koje umjesto da se igra i uživa u svojem djetinjstvu, umjesto toga prosi. Nažalost, lako ćemo doći do zaključka da takav način davanja novaca djetetu dovodi do opće koristi takvog roditelja koji preko svojeg djeteta zarađuje. No, djeca ovakvim uzorima kao posljedicu steknu naviku počevši od sitnih krađa i prošenja na početku. Najčešće takva djeca kad odrastu nastavljaju sa krađama jer su takvu naviku stekli kroz odgoj. Navika je sestra zla, navika je najčešći neprijatelj ljudskom ponašanju, jer smo na nju navikli i teško da je se možemo tako lako riješiti. Možemo reći da je cilj svakoga tko je siromašan taj da uspije prehraniti sebe ali i druge. No, u većini slučajeva nije ni to pravi razlog. Glad je,

¹⁴ M. Aurelije – poznati rimski car i filozof koji je poznat po mnogim nadimcima koje je dobio svojim iznošenjem filozofije. Za više informacija: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=39004>

možemo reći, isto najveći neprijatelj svakom čovjeku bez obzira bio on siromašan ili ne. Zašto je glad najveći neprijatelj čovjeku ako se netko ne može prehraniti? Glad je ona pojava realnosti koja nas podsjeća da ukoliko nešto ne pojedemo nećemo nastaviti živjeti. Ona može biti poput borbe za nešto što je unutar nas urođeno. Slika realnost u pojavi gladi je u jednu ruku ravnopravna, jer imali mi novaca ili ne, ako smo gladni već dosta vremena imat ćemo jednaki završetak.

Na glad možemo gledati ne kao na tjelesnu potrebu kao što je gore navedena, nego na nešto možemo reći puno gore od obične gladi. Ta glad možda nema precizno ime, ali može se pojaviti i često se pojavljuje u svima nama. Duhovna glad je glad koja nas izjeda iznutra. Pojavljuje se iz raznih razloga i ostavlja teške posljedice za pojedinca. Razlozi njezinog pojavljivanja mogu imati milijun različitih oblika, ali glavni razlog je naše ponašanje ili naše ja. Možemo ju osjetiti jer smo u prošlosti postupali na krivi način, ili jer smo se okoristili tuđom nesrećom, ili jer nismo nekome pomogli kome je naša pomoć bila čak i presudna. Upravo ta duševna glad nas pojedince osiromašuje duhom. Naša djela ili ne djela mogu nas ili duhovno obogatiti ili osiromašiti.

Sve je to ponekad povezano. Uzmimo za primjer da nas je netko molio za pomoć i mi mu nismo namjerno pomogli, gledajući kako nemamo vremena niti volje nekome pomagati. Zar ako si sam ne može pomoći nećemo ni mi? Upravo takvo razmišljanje o tome da ne treba pomoći nekome drugome i nas same jednog dana dovede do slične ili još gore situacije. Događa se nešto čudno, nakon nekog vremena, bio to dugi ili kratki vremenski period, dolazimo u situaciju da mi tražimo pomoć. Dogodilo se to, na primjer da je taj čovjek izbačen iz kuće, te dobiva otkaz što je vrlo moguće. Upravo to donosi život, karma. Karma kao sredstvo pravde izmišljene duhovne bogataše dovodi do duhovne gladi. Tako ljudi postaju očajni i u nekim slučajevima kao i u ovom primjeru osim duhovne gladi i siromaštva uistinu postaju siromašni. No, da li možemo prezirati siromašne koji krađu kako bi preživjeli? Naravno, većina u društvu ih prezire i etiketira jer većinom smatra da se siromašni trebaju uporno boriti kako bi se zaposlili poput njih i kako bi bez potrebe za krađom mogli živjeti „normalno“ poput njih. Siromašni su najčešće neobrazovani i nemaju nikakve uvijete kako bi se zaposlili, a i rijetko tko da će ih zaposliti upravo zbog stereotipa da će ih upravo oni oštetiti i pokrasti.

Gledajući ulogu jedne države, nebitno koje države, koliko se država zalaže da se pomogne siromašnima kako bi svojim radom mogli podići svoju obitelj i maknuti se iz okrilja siromaštva. Najčešće ćemo reći da je problem velika kriza, inflacija. No, razmislimo li poticaj države je ulaganje u smanjivanje siromaštva što može uvelike utjecati da što manje ljudi bude na rubu egzistencije. Samim time, smatram kako već takva obitelj neće imati potrebe raditi bilo što ilegalno, a i gledajući dobrobit djeteta, takva obitelj će moći svoju djecu obrazovati i odgojiti na prihvatljiv, pravilan način. Gledajući na takav način, mali poticaj je dovoljan da se jednu obitelj može maknuti od siromaštva. Realnost u svijetu je, nažalost ta da rijetko tko daje priliku siromašnima, upravo zato su oni na rubu svoje egzistencije i jedino što im ostaje je krađa.

Kada bismo nekoga upitali da se prisjeti kada je zadnji puta kada je vidio siromašnu osobu otišao do nje i kupio joj kruh, vodu, većina njih bi se nasmijala i kroz stidljiv osmjeh odgovorili kako nisu ni obratili pozornost na njih, ili kako ni oni nemaju dovoljno za sebe a kamoli za druge. Čuli bismo svakakve odgovore pomoću kojih bi se ljudi opravdali. Ne razmišljajući, postoji puno primjera u kojima danas imamo normalan život a već sutra postanemo siromašni. Najbolji primjer je situacija u 2020. godini kada se pojavila pandemija Covid 19. U toj godini svjedočili smo novostima o tome kako mnogi ljudi ostaju bez posla, čime se povećala stopa siromašnosti. Cijela situacija se promijenila u kratkom vremenskom roku. Upravo je to životna škola koja nas uči o tome da moramo biti skromni i pomoći drugima u nevolji. Danas možemo imati sve, dobro plaćen posao, imovinu, a već sutra možemo ostati bez svega. Ljudi jednostavno rijetko kad tako razmišljaju.

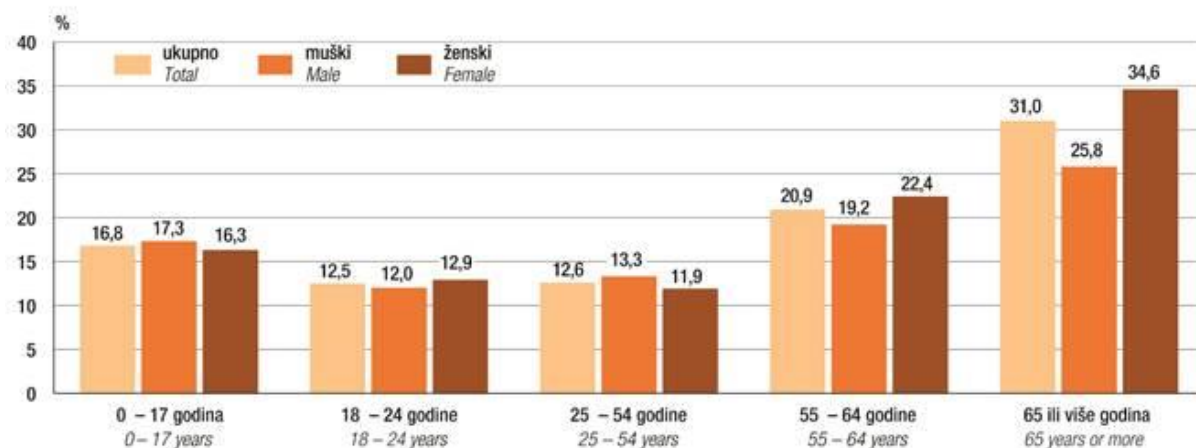
Isto to najlakše je povezati sa činjenicom da dok smo zdravi želimo sve i svašta a nismo svjesni da moramo biti zahvalni da smo zdravi. Za razliku od zdravih ljudi, bolesni ljudi imaju samo jednu želju koja kad bi im se ostvarila znali bi ju cijeliti. Upravo to nas uči život. Smatram da trebamo biti zahvalni za svaki dan koji imamo i u kojemu je sve kako treba, jer tko zna što nas već sutra čeka. Gledamo li iz percepcije crkve, crkva se u današnje vrijeme malo zalaže za siromašne. Gledajući po Bibliji Sveta Obitelj je siromašna. Mogli bismo reći kako je simbol siromaštva i jednostavnosti činjenica da je Isus rođen u štatici. Naglasak koji nam daje vjera je ta da čovjek treba jednostavno živjeti, no crkva koja to promiče ne pomaže dovoljno onima koji su okovani siromaštvom da ih makne od krađe i osigura im barem topli obrok ili krov nad glavom, jer svi smo mi Božja djeca. Nažalost, u današnje teško vrijeme većina siromašnih nema

svoj dom gdje bi mogli prespavati i brinuti o svojoj higijeni, a socijalna skrb nema dovoljno sredstava kako bi pomogla siromaštvu. Upravo zbog ovih razloga siromašni znaju naseljavati tuđe napuštene kuće, zbog kojih često vlasnici kada dođu prijavljuju siromašne za provale u iste. No da li je ljudski pružiti pomoć nekome tko je u ovom svijetu nemoćan i pružiti mu barem dom u kojemu ni ne živi, nego je možda naslijedio i takav dom ni ne koristi jer već ima svoj dom. To je već dio koji se tiče odgoja pojedinca koji nije navikao dijeliti svoje s onima koji nemaju.

Opet s druge strane netko će reći da je to njegova imovina i da ju on nema zašto dijeliti s nekime tko mu neće ni režije plaćati. Normalno je u današnje vrijeme postalo to da ćemo radije takvu osobu ostaviti na rubu egzistencije, a upravo takvim ponašanjem potičemo siromašne na kriminalitet. Smatram kako je veće bogatstvo vidjeti zahvalnost u očima osobe koja nema ništa drugo osim riječi hvala, a odbijanje pomoći mogu vidjeti kao jednu vrstu karme koja će našu bezosjećajnost nagraditi lošom srećom u bliskoj ili daljnjoj budućnosti.

Prilog 2. Slika grafa prikazuje stopu rizika od siromaštva prema dobi i spolu za 2020. godinu.

G-1. STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA PREMA DOBI I SPOLU 2020.
AT-RISK-OF-POVERTY RATE, BY AGE AND SEX, 2020

Izvor: https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/14-01-01_01_2021.htm

U dobru stranu kriminaliteta možemo navesti policijske inspektore, agente, istražitelje, vojsku. Najčešće su oni pravednici iz sjene koji se često moraju prilagoditi sredini koju istražuju, odnosno moraju ponekad biti s druge strane zakona kako ne bi

odali svoju ulogu. Često gledamo akcijske filmove u kojima akcijski likovi na malo nemoguć način pobjeđuju nepravdu, kriminal. Osim akcijskog filmskog doživljaja najvjerojatnije i oni rade opasne stvari kako bi stali kriminalitetu na kraj no za to javnost ne zna.

Gledajući vojsku, na primjer, vojnik u ratu ima misiju obraniti ili zauzeti nešto. Taj isti vojnik daje svoj život na raspolaganje svojoj državi, vlasti. Gledamo li moral, da li je moralno da se vojnik bori i golo nudi svoj život, na način da mora ubiti ili će biti ubijen zbog možda nekog političkog cilja. Gledajući širu perspektivnu zapitat ćemo se zašto se vojnik bori. Situacija u koju dolazi je ta da se suočava licem u lice sa samim sobom, odnosno protiv drugog vojnika s druge strane. U ovoj situaciji ja to vidim poput ogledala u kojemu ćemo povući okidač kako bi ubili samog sebe, no iz kojeg razloga. To je poput ubojstva koje se gleda kao kazneno djelo no ne jednako kao i ono počinjeno u ratu. Ista stvar samo na drugačiji način. Zašto oni koji izazivaju sukob sami ne stanu na ratnu liniju.

Gledajući vlast, vlast je otac domovine koji vojnike odnosno djecu svoje države šalju u sukob, umjesto da nađu mirno rješenje, bez životnih gubitaka. Ista ta vlast jednog dana će podići obični spomenik na kojemu će napisati imena i prezimena svojih vojnika koji su poginuli, i svijet će ubrzo kao i ta država zaboraviti na njih. Zar to nije zločin? Upravo to smatram najgorim kriminalitetom, jer vojnici koji su na ratištu gledajući druge vojnike sa suprotne strane, u tim vremenski kratkim trenucima imaju istu želju, istu misao, a to je da ostanu živi. Razmislimo li, to je kriminalitet koji će i jedna i druga sukobljena vlast gledati kao herojstvo, kao nešto što nije kriminalitet, iako će prebacivati istu stvar na suprotnu stranu i to će zvati kriminalitetom. Ovdje smatram kako bi svijet bio savršen kada ne bi bilo rata, kada ne bi postojao interes da jedna vlast otima drugoj vlasti, jer to je krađa, već da međusobno surađuju i na taj način sačuvaju mnoge živote. No, ovo je svijet u kojemu će dva brata prije doći do sukoba nego do dijeljenja.

3.1.1. Junaci dobre strane kriminaliteta

U današnje vrijeme gledajući poznate akcijske filmove i serije često susrećemo akcijske junake koji ili zbog osвете ili zbog nekog višeg cilja u jedno vrijeme se nalaze

na drugoj strani pravde, odnosno kriminaliteta. Možemo li to nazvati dobrom stranom, u jednu ruku najčešće možemo. Ti junaci prikazani su kao osobe koje će sebe žrtvovati kako bi ostvarili nešto dobro. Često su ti akcijski junaci zbog nekog motiva primorani rabiti lošu stranu zakona kako bi ostvarili svoj cilj. Koja je uloga naših junaka?

„Uloga junaka, heroja unutar određenog mita, prvenstveno je ta da bude uzorak ponašanja koje treba oponašati. Što se povijesti tiče, heroj je inkarnacija najreprezentativnijeg lika u odnosu na djelovanja usredotočena na određeni skup činjenica koje on predstavlja – i koje se prenose kao pozitivne. Ili, u suprotnom, kao hrabar lik i inkarnacija određenog skupa činjenica koje su doživljene i prikazane kao negativne.“ [Šuran, 2020:149.]. U ovom citatu dobivamo jasniji odgovor ili predodžbu o ulozi jednog junaka. Također, od nas se jednim dijelom traži da postupamo u pravom životu poput uzora koje gledamo u filmovima. Da li nam se želi reći da postanemo svjesniji stvarne situacije ili se takvim likovima želi doći do što veće popularnosti. Moguće je da je odgovor oboje. No u citatu je jasno vidljivo da heroj ili junak ne mora biti vođen samo pozitivnim činjenicama, odnosno da je vođen da bi bio na strani „dobra“ bez da ima unutarnji ili vanjski nagon da želi stati kriminalcima na kraj. Suprotnost je ta da junak može biti vođen negativnim činjenicama ili radnjom koja ga je potaknula da preuzme stvari u svoje ruke.

Većina ljudi osjetljiva je na sadržaje u kojima netko žrtvuje sebe ili radi zlo kako bi drugima omogućio dobro. Najčešće priča u takvim filmovima izgleda istinito, dok su situacije u filmovima napete i pomalo nemoguće za izvesti u pravom životu. Vrlo često motiv da glavni lik, junak koristi zlo je zbog osvete, odnosno radnje koja mu se dogodila u prošlosti što najčešće ne vidimo u filmu već doznajemo naknadno kroz film, te isti taj lik smatra kako zaslužuje servirati svoju osvetu. Najbolji primjer za to je „Batman“¹⁵, odnosno lik Burce Wayne koji je u ranom djetinjstvu bio svjedok ubojstva njegovih roditelja od strane kriminalca, lopova. Upravo on postaje željan osvete ne samo kriminalcu koji mu je ubio roditelje već je vođen osvetom koja se odnosi na sve kriminalce koji se bave tim zlim „zanatom“. To je osвета koja treba biti pravedna prema svim kriminalcima koji rade zlo, loše. To znači da je svoju osvetu prenamijenio ne samo da bi vratio milo za drago onome tko mu je ubio roditelje već svima onima koji vrše

¹⁵ Batman – poznati izmišljeni stripovski junak kojega su stvorili B. Kane i B. Finger. Tijekom godina Batman je proširen na crtani film i akcijski film. Za više informacija: <https://enciklopedija.cc/index.php?title=Batman>

kriminal nad ostalim nedužnim ljudima. On od djetinjstva vježba, on nema super sile kojima bi mogao ostvariti osvetu već mu ostaje jedino tjelesna snaga, snaga uma. „Batman“ ubrzo shvaća da mora imati opasan izgled, izgled zbog kojega će se kriminalci upravo bojati njega. Slijedom radnje on ugleda šišmiša koji mu daje odličnu zamisao da postane noćno stvorenje, crno poput noći, crno poput zla koje šire kriminalci. Podsjetimo se da je sam „Batman“ bio vrlo bogat, stoga nije imao niti potrebe sve to raditi, već je bio vođen, možemo reći, unutarnjim motivom. No, koliko god da je bio materijalno gledajući bogat, iznutra kao persona, bio je osiromašen ranim gubitkom roditelja. Upravo to je ono što njega odmiče od materijalnog uživanja, već će sve napore uložiti kako bi ostvario samo jedan cilj.

Ono što sve nas ljude okarakterizira je želja za osvetom. Često ukoliko nam netko nanese nešto loše, povrijedi nas, uvrijedi nas, mi dobivamo pomisao kako se osvetiti toj osobi. Ukoliko ne razmišljamo racionalno, etički, ubrzo ta osveta bude servirana vrlo brzo, najčešće na način da nekome uzrokuje osvetom bol, zlo. Ta osveta je nešto unutarnje što nas potiče da postanemo lik koji zaboravlja na sve ostalo što je važno u životu, postanemo vođeni osvetom koja nas obuzme. Često, nakon što malo pričekamo, shvatimo kako je to možda bila i glupa zamisao za osvećivanjem i tjeranja pravde na svoj „mlin“. Za razliku od nas „Batman“ je sam sebi dao za pravo da uzme pravdu u ruke iako nije niti policajac, niti sudac, već čovjek koji će sve učiniti, pa makar uzrokovao puno štete samo kako bi se osvetio kriminalcima.

Gledajući takav način, prisjetimo li se nekog događaja iz medija, svjedoci smo da ljudi često u teškim vremenima uzimaju pravdu u svoje ruke i postaju vođeni unutarnjim instinktom koji obuzme njihov um. Upravo takvi ljudi počine loše stvari, sami uđu u kriminalitet kako bi ostvarili svoj viši cilj. Činjenica je da su takvi ljudi oni ljudi koji nemaju povjerenja u Zakon, niti u one koji provode zakon. Takav način njima se u tom trenutku čini kao jedino pravedno rješenje, kao jedna jedina preostala opcija. Najčešće primjeri ljudi koji takvu osvetu vrše su oni ljudi koji su ostali bez svega zbog imovinsko pravnih odnosa, preciznije bez imovine, ili zbog loših obiteljskih odnosa. No razlozi ne moraju biti vezani za obitelj već mogu biti i druge situacije u pitanju. „Batman“ je za razliku od takvih ljudi fokusiran na sve kriminalce, on je lik koji žrtvuje svoj život kako bi mogao ostvariti svoju osvetu, svoj cilj. Upravo ovakvom tematikom ljudi su željni gledati takve filmove, odnosno sadržaj u kojemu lik koji doživi pad, ubrzo postaje junakom koji će učiniti sve, žrtvovati sebe samo da bi ostvario osvetu. Takav lik će

napraviti veću štetu samo da bi ostvario svoj naum. Ljudi na takav način dobivaju krivu sliku o stvarnosti. Zapitamo li se, svi mi smo u životu bili povrijeđeni, pali smo, ostali smo sami od strane naših najbližih od kojih nam je u tim trenutcima trebao samo stisak ruke kao znak podrške, kao znak da nismo sami. Ubrzo smo svi mi nakon nekog vremena „ozdravili“, no bol je duboko ostala skrivena u nama. Tada ustajemo, postajemo oprezniji, možemo reći pametniji, krenemo dalje u životu, ali pitanje je da li ćemo na to gledati kao na drugu priliku da postanemo bolji ljudi, a ne da nas obuhvati zlo, želja za osvetom, želja da mi postanemo policajac koji će nositi pravdu u svojim rukama žrtvujući sebe.

Smatram da je vrlo hrabar čin pojedinca da žrtvujući sebe želi pobijediti zlo, pogotovo ako je to zlo servirano nekome tko je nedužan obuhvaćen zlom od strane kriminalaca. No prije svega, trebamo se zapitati tko smo mi, da li je dovoljno pomoći nekome tko je žrtva kriminaliteta, da li ćemo uistinu nešto dobro postići. Vrlo je hrabro ući na stranu kriminaliteta iako to sve radimo da bi ostvarili dobro, pogotovo da bi pomogli nekome, no da li nas to opravdava, da li ćemo steći naviku da umjesto poduzimanja dovoljnih mjera ne prekoračimo tu pomoć nekome i postanemo i sami kriminalci koji će opravdanje imati u tome da su htjeli samo pomoći nekome.

3.2. Loša strana kriminaliteta

Svaka vrsta kriminaliteta je loša, no postoje kriminalci koji imaju uvjete da žive poput nas ostalih „smrtnika“, ali oni nisu navikli živjeti od posla, već se bave raznim vrstama kriminaliteta. U ovu skupinu možemo svrstati i one koji su odrasli u neimaštini pa su stjecajem takvog odgoja zasnovanog na krađama nastavili se baviti kriminalitetom.

Da bismo ušli u um kriminalaca moramo se postaviti u psihološku stranu koja uglavnom najbolje objašnjava zašto se pojedinac bavi kriminalitetom. Najčešći su odgovori, navika, osveta, zadovoljstvo i kao lažno opravdanje pomoć nekome. Upravo su ti odgovori ključni za kriminalce koji se bave kriminalitetom. Um kriminalaca je razvijen samo u području snalaženja koje im je potrebno za njihov „posao“. Kriminalci se najčešće bave pljačkama, prodajom droge, ukradenih vozila i robe, postoje i

kriminalci koji su plaćeni kako bi naškodili nekome na način da pojedinac vrati novac ili predmet ucijene. Zastanemo li, shvatit ćemo kako je sve od navedenoga nemoralno i kako sve ima loš utjecaj na društvo, pogotovo na mlade. Zašto kriminalci rade takve „prljave poslove“? Teško je odgovoriti od strane osobe koja se ne bavi kriminalitetom, no takve osobe su osobe koje se ne vide u „normalnom“ životu. Takvi pojedinci ili jesu ili nisu obrazovani, ali im se ne da raditi kao ostalim ljudima. Postoji puno motiva koji utječu na njihovu volju za bavljenjem kriminalitetom. Oni su zagovaratelji lošega kojemu je cilj i trenutno dobro samo za pojedinca odnosno za vlastito uživanje u svemu što kriminalitetom postane njihovo.

Smatram kako gledajući uživanje u posjedovanju nečega što nismo stekli svojim trudom i radom je čisti primjer grijeha. Sam pojam uživanja može ubrzo prerasti u iskušenje što je domena zla, odnosno pružena ruka navike koja vremenom gledajući moral, postaje upitna. Nemali broj kriminalaca svojom navikom lošega stječu pohlepu za ostvarivanjem količinski višega, odnosno boljega. Ovdje se provlači pitanje što znači za nekoga više, bolje? Da li možemo više i bolje gledati kroz dvije perspektive? Na primjer, uzmimo da želimo sve najbolje svojoj djeci, odnosno našoj obitelji.

Gledajući sa jedne strane, odnosno perspektive, radom želimo priskrbiti nešto više i bolje na način da gledamo da ne samo nama bude bolje, već i našoj djeci, našoj obitelji. Uspjehom ostvarujemo zadovoljstvo, kada zastanemo i pogledamo kako smo svojim radom uspjeli postići nešto o čemu smo maštali i da smo omogućili našoj obitelji normalan život. Gledajući s druge strane, osoba koja ima želju priskrbiti više i bolje uz što manje vlastitog truda preko tuđih „leđa“ možemo nazvati jednim dijelom i pohlepnošću. Takva osoba će na razne načine ulaziti u grane kriminaliteta kako bi ostvario što više i bolje. Postoje sitni i profesionalni kriminalci koji su ponekad predvodnici raznih vrsta organizacija, kartela. Njihov posao sastavljen je od cilja velikog broja utjecaja (ucjena) te nagomilavanja nepravedno zarađenog novca. Upravo taj cilj gledano iz perspektive crkve, odnosno bogatstvo smatra se kao djelo koje potiče Đavao. Isus je rekao bogatašima kako neće ući u nebesko božanstvo, raj. Vidljivo je kako je bogatstvo ustvari pohlepa koja je nemoralna, pogotovo ako je to bogatstvo stečeno na nepravedan način. S druge strane, vjera smatra kako je bogatstvo ništa više osim iskušenja ili požude koja obmanjuje ljude. Takav način ustvari ljude uništava, jer novac stvara rat u ljudskom miru, odnosno u nama samima. Taj komad papira s kojim kupujemo određene stvari nas privlači da počnemo gaziti druge koji se nalaze

oko nas samo i isključivo samo kako bi stekli što više toga papira s kojim možemo kupiti sve. Da li se može novcem kupiti sve? Mislim da ne možemo novcem kupiti mir, sreću, osjećaje, pogotovo dobrotu, ona nema cijenu.

Postoje kriminalci koji se najčešće osvećuju drugima uz izgovor kako su oni sami dali sebi za pravo nekoga ugroziti ili čak i ubiti za dobrobit drugih, odnosno bližnjih. „Na preuveličavanje općeg dobra. I uvijek u ime nekog zasebnog, hipotetičnog dobra, bilo idealnog ili materijalnog dobra (u liku uživanja) kojeg se pokušava normirati i obuzdati posredstvom pravila i zakona.“ [Šuran, 2015:8]. U ovom citatu iz rada „Moramo biti kriminalci“: od Sokrata do Batmana, kojega je napisao prof. dr. sc. Fulvio Šuran možemo vidjeti kako ustvari pojedinac za izgovor koristi riječ dobro kao opravdanje suprotstavljanju pravilima i zakonu. Kriminalistika najčešće nailazi na odgovor koji glasi kao sumnja u policiju i ostale institucije koje su prema takvim iskazima najčešće korumpirani i potiču kriminalce. Takvim odgovorom pojedinci pokazuju strah koji je utjecao na njih ali i društvo sa svojim stavovima o policiji koje je negativno. Gledano etički i psihološki za takve kriminalce koji se koriste na tuđim leđima da nepravедno dođu do uspjeha nema opravdanja pred društvom i zakonom.

4. UTJECAJ KRIMINALITETA NA DJECU

Postoje mnogi utjecaji u današnje vrijeme koji uveliko utječu na društvo. Veliki utjecaj nažalost se većinom odnosi na mlade. Sadržaji koji se svakodnevno serviraju putem medija, nekontrolirano gledajući dobne skupine primjerenosti sadržaja. Različiti, možemo reći vulgarni sadržaji potiču mlade, od njihovog djetinjstva, puberteta i adolescencije na način da sve što gledaju putem različitih sadržaja koji su im pre lako dostupni, potiču mlade da se počnu baviti kriminalitetom. Na primjer, nažalost, svjedoci smo nemilom događaju koji se dogodio u Beogradu 03. svibnja 2023. godine gdje je četrnaestogodišnjak počinio ubojstvo osmero djece i zaštitara. O ovakvim događajima čuli smo samo u SAD-u, no činjenica je da u današnje vrijeme djeca podlijevaju lošim sadržajima koji su im dostupni. Ovdje ćemo navesti dva velika utjecaja koja su u današnjici najviše prisutni, a možda je neki od ovih utjecaja uveliko utjecao na četrnaestogodišnjaka.

4.1. Utjecaj medija na djecu

Prvi od tih utjecaja su upravo razni oblici medija koji su, pogotovo u današnjici postali lako dostupni na društvenim mrežama, TV-u ali također taj utjecaj je prisutan i u modernoj glazbi. Roditelji u današnjem ubrzanom načinu života nemaju previše vremena kako bi se posvetili odgoju svojeg djeteta. Posao, obaveze, manjak slobodnog vremena uvelike kumuju iscrpljenosti, pa mogli bismo reći i gubitku interesa ili gubitku volje za bilo što. Upravo tu roditelji dolaze u veliko iskušenje u kojemu je rješenje na dohvat ruke, no nisu ni najmanje svjesni koliko to rješenje može dovesti u pitanje ne samo ponašanje njihove djece, već i mentalno zdravlje.

Zamislimo na primjer umornog roditelja koji je ustao vrlo rano i odradio mukotrpnju smjenu na svojem poslu, dolazi kući, znajući da nije ništa skuhaio i da mu dijete dolazi iz vrtića. Taj roditelj mora kada dođe doma skuhati ručak ili večeru, mora oprati robu, suđe, počistiti kuću, platiti račune ili otići u dućan. Znajući koliko to sve vremena i tjelesne snage oduzima nema ni najmanje vremena niti snage usmjeriti svoju pažnju na svoje dijete. Da bi dijete što manje tražilo, nazovimo to „obaveza“ od

roditelja, roditelj zna da djetetu mora ponuditi nešto čime će zaokupiti njegovu pažnju. Jedino rješenje su mediji poput televizije, računala, videozapisa i igrice na mobilnom uređaju. Sve izgleda savršeno, dijete je zaokupljeno medijima koji malo pomalo počinju odigravati i pokazivati svoju mračnu stranu.

4.1.1. Crtani filmovi

Svi smo mi bili jednom djeca koja su odrasla bezbrižno gledajući crtane filmove koji su bili prikazivani na televiziji. Svatko će reći kako crtani filmovi imaju tu svoju neku čar koju djeca poprimaju. Crtani filmovi su poput serija koje gledaju odrasli, no da li su crtani filmovi u potpunosti bezopasni, teško je procijeniti. Razmislimo li, u crtanim filmovima teško da ćemo odmah primijetiti neke loše signale i često ćemo reći kako ne vidimo ništa loše u njima. No u pitanju je sadržaj koji crtani filmovi prikazuju. Gledajući crtani film „Tom and Jerry“¹⁶ prikazuje jedan oblik nasilja u kojemu poznati miš bježi od mačka koji ga lovi, znajući da ukoliko ne napravi neku klopku kojom će se obraniti, biti će slastan obrok mačku.

Često možemo svjedočiti nasilju koje je djeci prikazano na zabavan način. Isto tako, problem nasilja koje je prisutno u crtanim filmovima je tema u kojoj su ljudi podijeljeni. S jedne strane prikazivanje bilo kojeg oblika nasilja nije poželjno i dobro, dok sa druge strane prikazivanje nasilja u crtanim filmovima djecu ne potiče na nasilje, ali djeca postaju svjesna što je to nasilje. Teško je ove dvije strane zadovoljiti određenim rješenjem, ali smatram kako prikazivanja nasilja u crtanim filmovima, ukoliko to nije učestalo neće naškoditi djeci, jer ponekad prikazivanje nečega lošega djecu može potaknuti da upravo to ne čini, pogotovo ako je to loše ponašanje, nasilje, prikazano sa posljedicom. Izbjegavanje prikazivanja nasilja u crtanim filmovima pak s druge strane može kod djece probuditi ambicije za nasiljem pogotovo ako to nasilje vide u realnijem obliku poput filмова.

Naravno, najveći fokus potrebno je staviti na sadržaje koje puštamo djeci da gledaju, pa makar to bili i crtani filmovi, jer djeca vrtičke dobi su poput „spužve“ koja

¹⁶ Tom and Jerry je poznati crtani animirani film kojeg su stvorili W. Hanna i J. Barbera. Za više informacija: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=61713>

sve upija. Kao jedan primjer poznatog crtanog filma kojega je većina djece gledala i kojeg znaju i odrasli je „Robin Hood“¹⁷. Robin Hood je priča u kojoj se glavni lik koristi kriminalitetom kako bi ostvario nešto što bismo mogli reći da je plemeniti cilj, a sve zbog velike nepravde koju doživljava. Možemo reći da je Robin Hood priča za djecu o srednjovjekovnom junaku Robinu koji se brinuo za svoje siromašne mještane. On je krao od bogatih, jedino iz razloga kako bi davao siromašnima. Glavni lik je brinuo o svojim siromašnim mještanima zbog kojih je on posegnuo za idejom kako bi mogao oduzeti bogatima koji imaju i previše. Na taj način lik je djeci prikazan kao pozitivan.

Gledamo li smisao priče je taj da bi bilo poželjno da bogati koji imaju previše daju nekome tko nema, odnosno siromašnima kojima će to puno značiti i olakšati njihov život. „Robinu Hoodu“ je najviše smetao princ Ivan koji je našao način za bogaćenjem odnosno bogatio se preko poreza koji su siromašni plaćali njemu. Prinčev moto bio je da uzme siromašnom i da bogatom čime je na nepošten način, pa mogli bismo reći i vrlo nemoralan način dolazio do bogatstva na način da je oduzimao i ono malo siromašnima kako bi on na kraju zbrajao svoju nepoštenu zaradu. Tada glavni lik pokazuje svoju lukavost kako bi se prurušio i pomoću lažnog predstavljanja sebe prevario princa.

Lik Robina je lik kojemu je takvo nepoštenje prema siromašnima bilo nepodnošljivo. Primjer koji je također nemoralan je lik šerifa koji je otimao siromašnima zlatnike, čak i svećeniku. No, zašto je Robin odlučio koristiti se kriminalitetom da ostvari svoj cilj? Ne znam da li mu možemo suditi jer to što je radio bilo je za dobrobit siromašnih koji su u ovom slučaju bili pokradeni. Moguće je da je shvatio kako, nažalost nema pravde, odnosno oni koji bi trebali biti ustrajni i pravedni poput šerifa, upravo to nisu ni najmanje. Zato on na vrlo hrabar način se suprotstavlja princu Ivanu te u natjecanju pobjeđuje šerifa na način da je njegova strijela prošla kroz šerifovu. No, zapitamo li ste tko je on da se koristi krađom kako bi nekome drugome dao, dolazimo do slijepe ulice. Moralno nije da netko čini loše da bi pomogao drugome, no tom svojom radnjom pomogao je siromašnima i pokazao kako dobro pobjeđuje zlo, iako je jednim dijelom koristio se zlim kako bi ostvario dobro. Da li je moralno takav sadržaj prikazivati djeci, mislim da je, iz razloga što djecu treba poticati pravdi, ali čin krađe nije nešto što

¹⁷ Robin Hood je poznati srednjovjekovni junak iz crtanog filma nepoznatog autora, poznat po tome da krađe od bogatih kako bi dao siromašnima. Za više informacija: <https://www.lupiga.com/enciklopedija/robin-hood>

bi djeca trebala učiti kako bi mogli se koristiti kriminalitetom da bi ostvarili nešto dobro. Smatram da taj dio treba djeci objasniti kako krađa nije dobar čin. Uloga odraslih je važna iz razloga što odrasli moraju prije nego što djeca pogledaju crtani film pregledati sadržaj tog crtanog filma kako bi djeci mogli unaprijed objasniti radnju, te im približiti pozitivne i negativne strane koje će vidjeti u tom crtanom.

Smatram kako bi bilo poželjno da djeci određeni sadržaj možemo približiti na takav način da i oni sami mogu prepoznati određenu situaciju koju su možda vidjeli i proživjeli, te na taj način postaju svjesniji važnosti radnje tog crtanog filma koji gledaju. Na takav način, možemo reći, djecu na jedan način odgajamo da počinju svjesno razmišljati o onome što gledaju, a ne već da samo prazno gledaju u određeni sadržaj crtanog filma bez da shvate pravu vrijednost koju upravo taj crtani film pruža.

4.1.2. Filmovi

U današnje vrijeme loš utjecaj lako je vidljiv i na TV-u na kojemu mladi mogu vidjeti kroz filmove puno nasilja, govora mržnje, iskrivljene stvarnosti. Najveći problem u današnje vrijeme predstavlja nekontroliranost od strane roditelja koji u stisci s vremenom puštaju djeci da gledaju TV bez da imaju pojma koji se sadržaj prikazuje. Upravo je to najveći problem. Zašto? Skrećući pozornost djece na gledanje televizije iako trenutno odgovara roditeljima da nešto skrene pozornost njihovoj djeci, ima ogromnu ulogu koja će se tek pokazati kroz odrastanje djeteta. Naime, ta uloga najviše utječe na djetetovo ponašanje.

Na televiziji se često prikazuju filmovi koji nisu namijenjeni djeci, pogotovo ne vrtičke dobi. No, nažalost djeca vrtičke dobi često budu izložena takvim sadržajima. Djeca su gledajući filmove izložena često prikazivanju nasilnih scena, golotinjom, kriminalitetom poput krađa, bježanja od policije, seksualnim sadržajima. Na takav način djeca gledajući filmove stvaraju od malih nogu percepciju svijeta koja im se čini stvarnom. Uvelike, taj utjecaj je vidljiv kod djece koja su u pubertetu. Takav sadržaj potiče maloljetnike da počinju primjenjivati svoj doživljaj svijeta koji su dobili putem filmova. Na primjer, filmovi poput „Fast & Furious“ i „Plaćenici“ roditeljima ne izgledaju kao nikakva opasnost. No, razmislimo li, gledajući sadržaje iz navedenih filmova

možemo naići na kriminalitet, od krađa, nasilja, kršenju zakona. S druge strane neki bi rekli kako takvi filmovi imaju poučnu stranu kao prijateljstvo, odanost. Upravo to je istina, no odrasli ljudi prepoznaju što je stvarno a što iskrivljeno.

Zaboravljamo kako djeca sve upijaju, no veći negativni utjecaj ima na maloljetnike, odnosno adolescente. Često uživaju oponašati ono što su vidjeli na filmovima jer im se ponekad čini neka negativna radnja vrlo dobrom, te na takav način smatraju da će biti bolje prihvaćeni u društvu. Smatram kako djeci treba ograničiti gledanje filmova, te da su roditelji odgovorni za pregledavanje sadržaja prije nego se takav sadržaj ponudi djeci. Na takav način možemo spriječiti da djeca svakodnevno gledajući kriminalitet i sami ne okušaju isto to ali u pravom životu. Moglo bi se reći kako filmovi mogu imati jedan dio obrasca ponašanja koje se promovira u filmovima, no djeca nisu svjesna da u filmovima se mogu raditi greške i preživjeti ali u pravom životu jedan krivi korak može dovesti do nepoželjnih posljedica.

4.1.3. Glazba

Za ovaj prvi utjecaj navesti ću citat iz rada „Moramo biti kriminalci“: od Sokrata do Batmana, kojega je napisao Prof. dr. sc. Fulvio Šuran. „Radi se, u stvari, o herojstvu koje traži da se u igri kao ulog stavi samoga sebe: vlastito uživanje, u vidu posebnosti, singularnosti. Usprkos predrasudama, dobrih namjera, pravila i društvenih normi koje nas okružuju. Dapače, suprotstavljajući im se i izazivajući ih, a radi samopoštovanja. Drugim riječima: suprotstavljajući se Zakonu.“ [Šuran, 2015:3]. Iz ovog citata možemo takav utjecaj navesti za primjer mlade repere koji pišu o kriminalitetu kojega oni sami prolaze ili pišu takve pjesme samo zato što će dobiti veću popularnost od strane publike koja nažalost bez promišljanja, takvima pjesmama se posvećuju, jer sve što je loše mladima se nažalost u tom trenutku čini dobro. Isto tako dijele različite slike i statuse kojima potiču mlade da rade i ponašaju se u skladu s njihovim ponašanjem, bez obzira da li je to ponašanje uopće prihvatljivo, moralno, ali isto tako dolazi do izražaja govor mržnje i nasilje. Na primjer neki pjevač izbacila pjesmu s video spotom u kojemu luduje sa svojim skupocjenim vozilom kojega su mu omogućili sponzori i radi mnoge prekršaje, a uz to i nacionalno proziva i vrijeđa policiju. Nažalost, svjesni smo da je to prisutno sve učestalije i da baš takvim sadržajem mladi se potiču svojim idolima

da se upravo ponašaju na način koji je naveden u pjesmi. Samim time, kroz društvo počinju se okretati kriminalitetu, jer smatraju da je to dobro, bez obzira što se prkosi Zakon.

4.1.4. Video igrice

U zadnjih dva desetljeća sve veća prisutnost kod mladih pojavljuje se u uživanju provođenja svojeg slobodnog vremena igrajući video igrice. Možemo reći kako su video igrice postale „trend“ među mlađom populacijom koji jednim dijelom kod nekih stvara neku vrstu ovisnosti. Postoje razni „žanrovi“ video igrica koje nam nude veliki spektar igranja. Većinom video igrice mogu imati sadržaje poput povijesnih, društvenih igara, sportskih simulatora i ostalih. Nažalost, većinom uz odličnu priču koju industrija izmisli, radnje takvih video igara pune su nasilja i kriminaliteta. Na video igricama proizvođači uredno obilježavaju kako kontekst igrica može sadržavati nasilje, korištenje psovki i ostalo. Često uz takve napomene stoje dobne oznake koje nam govore za koju su dob namijenjeni.

Ovdje dolazimo do velikog problema. U današnje vrijeme video igrice dostupne su u javnosti cijelome svijetu. To znači da video igricama imaju pristup čak i djeca koja pohađaju prve razrede. Roditelji, u većini slučajeva ovakve video igrice upitnog sadržaja za njihovu djecu kupuju djeci ili da bi djeca imala zanimaciju ili da bi nagradili djecu. Upravo, ne razmišljajući o posljedicama škode svojoj djeci. Sve više možemo čuti kako djeca provode sate igrajući video igrice što se odražava na njihovo zdravlje, pa sve više imamo pretile djece koja se ne kreću. Uz to, djeca postaju zatvorenija u sebe i pronalaze sreću jedino igrajući video igrice. Na ovaj način roditelji zatvaraju vrata vanjskog svijeta svojoj djeci. Svjesno ili ne, ovakvim načinom djeca dobivaju često krivo viđenje svijeta. Sve više čujemo kako djeca preuzimaju ulogu kriminaliteta u svoje ruke te dolaze u školu u kojoj su većinom zadirkivani od strane druge djece. Postoji mogućnost uz dosta drugih faktora da je jedan od njih igranje video igrica.

Djeca nemaju osjećaj za stvarnosti ili ga izgube pa zbog toga bez predomišljanja posežu za oružjem kako su već naučili igrajući video igrice. Video igrice mogu biti poučne, mogu biti sredstvo razbibrige i bježanja od stvarnosti. Upravo to su video igrice

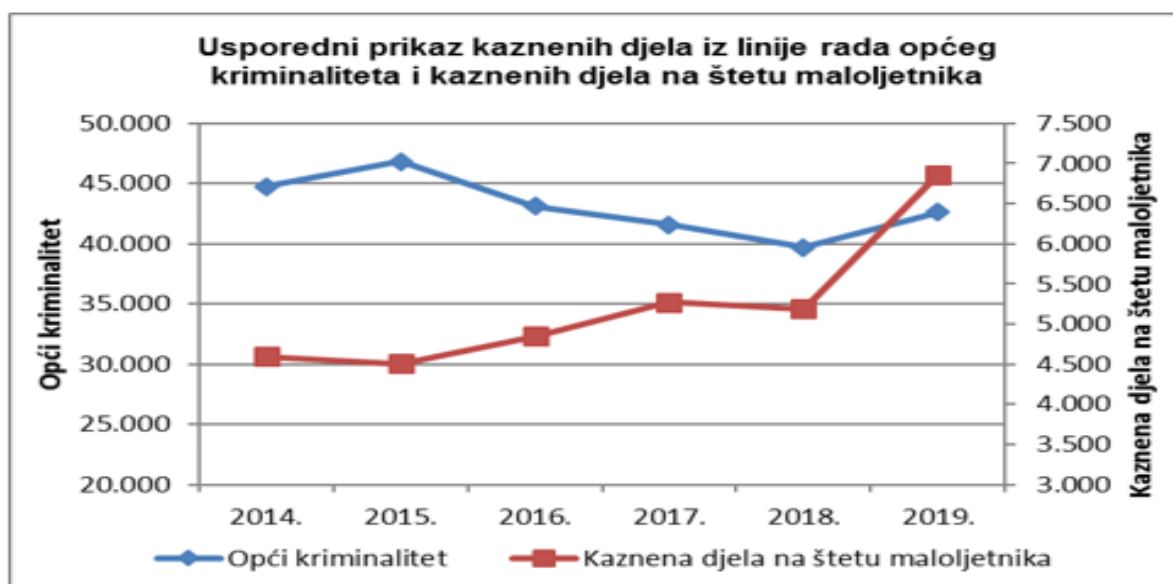
kod odraslih, u kojima odrasli igrajući vođeni određenom, njima zanimljivom tematikom mogu raditi stvari, kao i sam kriminalitet kojeg ne mogu i ne žele raditi u stvarnosti. No, kada to priuštimo djeci, djeca gube svijest da to nije stvarnost, već obična video igrice, a najčešće sadržaj istih ne mogu razumjeti. Na takav način djeca se susreću sa nemoralnim radnjama koje mogu uvelike štetiti njihovom pogledu na svijet, kao i na njihovo zdravlje. Zato je najveća odgovornost nije u proizvođačima igrice koji ne mogu utjecati na svoju klijentelu već je odgovornost uvelike u roditeljima. Roditelji trebaju puno više pažnje obratiti na igrice koje njihova djeca igraju i što više ih poticati na igru s društvom, na primjer u parku ili poticati ih na sportske aktivnosti.

4.2. Ekonomski utjecaj

Drugi utjecaj je ekonomski status koji je uzmemo li Hrvatsku, jako loš. To znači ukoliko je većina ljudi nezaposlena i nemaju dovoljno primanja kako bi normalno živjeli, moraju se okrenuti kriminalitetu kako bi se prehranili. Takvim stavom dolazimo do zaključka kako bolji životni standard i sreća građana dovodi do manjeg broja kriminaliteta, no da li je to uvjet da se kriminalitet smanji ili je to upravo povod da se ljudi počnu baviti kriminalitetom kako bi još više zaradili. Upravo to je glavni problem u društvu u kojemu je teško utjecati na ljude da ne rade loše stvari sebi i drugima oko njih. Nemoguće je zaustaviti kriminalitet samo na način da država omogući svima da mogu živjeti prema normalnim standardima. Naravno, država može smanjiti stopu kriminaliteta većom potražnjom radnih mjesta i boljom plaćom. Ekonomija je često brutalna u nekim pogledima. Uzmemo li za primjer da u jednoj državi nema određenog lijeka, odnosno da ga država ne želi, a recimo da je taj lijek prijeko potreban za liječenje određene bolesti, ljudi, ma koliko god imali normalnu plaću, odlučiti će se za crnu stranu ekonomije. Na takav način, moguće da će pomoću švercanja doći do tog lijeka. Ekonomija se može odraziti i na maloljetnike, odnosno djecu koja živeći u siromašnim obiteljima, u današnje vrijeme gdje su predrasude i etiketiranje na najvećoj razini, moraju nekako dokazati sebe u društvu. Nažalost, prvi izbor je činjenje nečega lošega ili loše ponašanje, čime djeca privlače na sebe pozornost, no ukoliko tu pozornost od ostalih ne dobiju, to može prerasti u ljutnju koja privlači kriminalitet. Svjesni smo da mladi, gledajući ostale koji posjeduju više od njih žele i sami imati nešto skupocjeno.

Ubrzo shvaćaju kako je kriminalitet najbliži put ka ostvarenju njihovih snova. Počinju ulaziti u društvo gdje se novac „okreće“ prodajom opojnih sredstva i na takav način dolaze do novaca. Žalosno je kako se život uvijek ponavlja, odnosno većinom tadašnjih adolescenata koji su prihvatili kriminalitet za dvadeset godina se sami sebi užasavaju, dok ostatak adolescenata preduboko uroni u kriminalitet.

Prilog 3. Slika prikazuje usporedni prikaz kaznenih djela iz linije rada općeg kriminaliteta i kaznenih djela na štetu maloljetnika.

Grafikon 3.6.2. Usporedni prikaz kaznenih djela iz linije rada općeg kriminaliteta i kaznenih djela na štetu maloljetnika

Izvor: <https://www.srednja.hr/novosti/broj-kaznenih-djela-prema-djeci-obitelji-porastao-322-policija-pojasnila-zasto/>

5. ZAKLJUČAK

Kroz ovaj završni rad obrađena je tema dvije strane kriminaliteta na način da se razjasni zbog kojih razloga se pojedinci bave kriminalitetom i kako kriminalitet utječe na djecu. Čitajući ovaj završni rad može se upoznati sa raznim uzrocima u kriminalistici koji pomažu u otkrivanju razloga zbog kojih se pojedinac bavi kriminalitetom.

Kroz povijest pojavila se misao i svjesnost o kriminalitetu koju su započeli Aristotel i Platon, kao i drugi poznati filozofi, utopisti ali i crkva. Zahvaljujući njima i njihovim razmišljanjima u današnje vrijeme ukinute su neke od brutalnih načina kažnjavanja poput fizičkog kažnjavanja i smrtne kazne. Nažalost, kriminalitet je prisutan u cijelome svijetu isto kao i u Republici Hrvatskoj.

Važnost ovog rada leži u činjenici i shvaćanju kako ne postoji dobra strana kriminaliteta već svaka radnja koja sadrži kriminalitet je loša i ne može se opravdati. Svijet funkcionira na način da u nekim slučajevima koristimo kriminalitet kako bismo postigli, možemo reći opće dobro, točnije više dobro, ne samo za nas, već i okolinu. No, to se može nazvati samo opravdanje davanja prava sebi da preuzmemo „rukavice“ pravde i pomoću kriminaliteta spriječimo zlo.

Ukoliko čitatelj razmišlja o kriminalitetu koje rade siromašni, shvatit će iz svojega života kako svi okreću leđa siromašnima, umjesto da im pomoću malog znaka pažnje pomognu i maknu ih od crne strane siromaštva odnosno pokretača kriminaliteta. Činjenica je da siromašni koriste kriminalitet samo većinom kako bi preživjeli, dok neki od njih uspiju doći i do većeg kriminaliteta. Gledamo li sa loše strane kriminaliteta, u njega se može ubrojiti pojedince koji se bave kriminalitetom kao svojim svakodnevnim poslom, a ono što utječe kao njihova motivacija jest to da na što lakši način, na tuđi račun, dođu do što više utjecaja i novca.

Na kraju završnog rada nailazimo na dva velika utjecaja kriminaliteta na djecu. U današnjoj urbanoj sredini mediji su jedan od utjecaja koji se može granati na više grana utjecaja. Utjecaj kriminaliteta koji mediji poput crtanih filmova, filmova, glazbe, video igrice ostavljaju na djecu su ogromne i sve ih je teže kontrolirati. Drugi važan utjecaj je ekonomski i on se uvelike može odraziti na djecu, vršeći prisilu djece i adolescenata na kriminalitet kao jedino rješenje. Cilj ovog završnog rada je da čitatelj

sa filozofskog stajališta kritički iznese svoje mišljenje o kriminalitetu. Poruka je ta da sve što čovjek radi u životu bilo negativno ili pozitivno ima svoj razlog koje jedino on može razumjeti, ali upravo zbog toga treba se maknuti od urbanog utjecaja današnjice koji nas potiče da se jedino bavimo kriminalitetom. Svatko treba dobro promisliti o posljedicama prije nego se upusti u „bespovratne ralje“ kriminaliteta. Filozofski gledano, kriminalitet je nemoguće iskorijeniti, ali ga je moguće smanjiti. Svatko od nas jednom u životu je imao na umu kriminalitet, no najbolje je da to ostane netaknuto duboko u našim mislima. Kriminalitet je labirint u kojemu jedino mi možemo pronaći rješenje kao ne bavljenje kriminalitetom, ili odustati i postati kriminalcima.

6. LITERATURA

1. Bilježnica iz kriminalistike, Policijska akademija Josip Jović, 2018./2019.

Knjiga:

2. Hugo, V. (1965.) *Jadnici: Prvi svezak*. Zagreb: Naprijed.

E-knjige:

3. Šuran, F. (2015.) „Moramo biti kriminalici“: *Od Sokrata do Batmana. (Filozofska strana kriminalnog heroizma)* [online]. Weebly. Dostupno na: https://fulviosuran.weebly.com/uploads/6/2/3/9/62390407/fulvio_suran_2015_moramo_biti_kriminalci_1.pdf [Pristupljeno: 10. travanj 2023.]
4. Šuran, F. (2020.) „*Simbol, mit i lik junaka od antike do videoigara (S posebnim osvrtom na Batmana kao junaka suvremenosti)*“ [online]. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Dostupno na:

https://fulviosuran.weebly.com/uploads/6/2/3/9/62390407/simbol_mit_i_lik_junaka_od_antike_do_videoigara_impaginato_con_copertina.pdf [Pristupljeno 12. travnja 2023.]

Mrežne stranice:

5. Kriminologija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. [online]. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33966> [Pristupljeno 09. travnja 2023.]
6. TREMhpanorama – *Budi bolje danas! Znanost, kultura, obrazovanje, psihologija, sport i zdrav način života, 75 najboljih fraza Marca Aurelia*, Dostupno na: <https://hr.thpanorama.com/articles/frases-de-motivacion-personal/las-75-mejores-frases-de-marco-aurelio.html> [Pristupljeno 10. travnja 2023.]
7. Bajke.hr. *Robin Hood priča*. (2017.) Dostupno na: <https://www.bajke.hr/robin-hood/> [Pristupljeno 19. travnja 2023.]
8. Bitno Net. Marrow, T. G., Witness, L., Palac, N. „*Kada daruješ siromaha ne daješ mu od sebe, podaruješ mu ono što je njegovo*“ (2021.) Dostupno na: <https://www.bitno.net/vjera/formacija/krscanstvo-i-milostinja-bogatstvo-siromastvo-jednostavnost/> [Pristupljeno 20. travnja 2023.]

9. Punto Marinero. „*Lombroso Cesare: biografija, postignuća u psihijatriji*“ (2020.)
Dostupno na: <https://hr.puntomarinerocom/lombroso-cesare-biography-achievements-in/> [Pristupljeno 22. svibnja 2023.]

Prilog 1: Šest najčešćih razloga zbog kojih se ljudi počinju baviti kriminalitetom, <http://barometar.pilar.hr/rezultati-2016/kriminal-i-sigurnost/percipirani-uzroci-kriminala.html>, [Preuzeto 08. travanj 2023.]

Prilog 2: Prikaz stope rizika od siromaštva prema dobi i spolu za 2020. godinu, https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/14-01-01_01_2021.htm, [Preuzeto 10. travnja 2023.]

Prilog 3: Usporedni prikaz kaznenih djela iz linije rada općeg kriminaliteta i kaznenih djela na štetu maloljetnika, <https://www.srednja.hr/novosti/broj-kaznenih-djela-prema-djeci-obitelji-porastao-322-policija-pojasnila-zasto/>, [Preuzeto 12. travnja 2023.]

SAŽETAK

Kriminalitet je prisutan u cijelome svijetu od samog postojanja čovjeka, a u suzbijanju istoga bavi se kriminalistika. Postoje razni uzroci zbog kojih se ljudi počinju baviti kriminalitetom. Razni stavovi o kriminalitetu pretočeni su u današnje rješavanje istih koje su započeli Platon i Aristotel. Kriminalitet prisutan u Republici Hrvatskoj utječe negativno na najmlađe. Gledano sa strane kriminalistike dobra strana kriminalistike ne postoji iako postoji puno primjera u kojima najčešće netko žrtvuje sebe kako bi pomoću kriminaliteta ostvario opće dobro, što nas dovodi do činjenice da niti jedno djelo počinjeno kriminalitetom ne možemo opravdati. Uzmemo li dobru stranu kriminaliteta u kojoj pripadaju siromašni, oni su primorani od malih nogu krasti kako bi preživjeli, te ih njihova nemoć primora da se bave kriminalitetom kako bi preživjeli. Druga strana kriminaliteta, odnosno loša strana, je strana u kojoj pripadaju svi kriminalci koji se bave kriminalitetom kao svojim redovnim poslom. Njihovi postupci zbog kojih rade kaznena djela su neopravdana, a glavni razlog im je doći do što većeg utjecaja na druge, kao i što veća zarada na što lakši, ali i neopravdan način. Utjecaji koji mediji poput crtanih filmova, filmova, glazbe, video igrice promoviraju kriminalitet u raznim granama djeci ostavlja veliki utjecaj na djecu i njihovo mišljenje. Ekonomski utjecaj može uvelike smanjiti broj siromašnih i pomoći u smanjenju kriminaliteta.

Ključne riječi: kriminalitet, kriminalistika, uzroci, stavovi o kriminalitetu, utjecaji na kriminalitet, dobra i loša strana kriminaliteta, utjecaj medija, ekonomski utjecaj.

SUMMARY

Crime has been present worldwide since the existence of humanity, and criminology is engaged in its suppression. There are various causes that lead people to engage in criminal behavior. Different views on crime have been transformed into today's approaches, starting with Plato and Aristotle. Crime in the Republic of Croatia has a negative impact on the youth. From a criminological perspective, there is no positive side to crime, although there are numerous examples where individuals sacrifice themselves to achieve a greater good through criminal means. However, it is a fact that no criminal act can be justified. Taking into account the so-called "positive" side of crime, which includes the impoverished, they are compelled from an early age to steal in order to survive, as their helplessness forces them into criminal activities. The other side of crime, the negative side, encompasses all criminals who engage in crime as their regular occupation. Their actions that lead to criminal offenses are unjustifiable, and their main motive is to exert influence on others and accumulate greater profits in an easier, yet unjustified manner. The influence of media such as cartoons, movies, music, and video games, promoting crime in various forms, significantly affects children and their perspectives. Economic impact can greatly reduce the number of impoverished individuals and help reduce crime.

Keywords: crime, criminology, causes, attitudes towards crime, influences on crime, the positive and negative sides of crime, media influence, economic impact.